

MOOI in Beweging

2023-2026

MOOI in Beweging 2023-2026

Missiegedreven Ontwikkeling van Onderzoek en Innovatie in Sport en
bewegen

Programmavoorstel 2023-2026

27 december 2022

Definitief goedgekeurd 28 februari 2023

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdp opdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma Missiegedreven onderzoek en innovatie Sport en bewegen kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail sportenbewegen@zonmw.nl of telefoon 070-34 95 438.

Auteur: Team programma MOOI in Beweging
Datum: 27 december 2022

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
www.zonmw.nl | www.mooibeweging.nl
 sportenbewegen@zonmw.nl

Sociale media

 www.facebook.com/zonmwNL
 www.twitter.com/zonmw | www.twitter.com/onderzoeksport
 www.linkedin.com/company/zonmw | www.linkedin.com/showcase/zonmw-sport-bewegen/
 www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

Samenvatting	7
1. Inleiding.....	9
2. Terreinverkenning en afbakening	11
3. Doelstellingen, doelgroep(en) van het programma	15
4. Inhoud van het programma.....	17
5. Communicatieplan	21
6. Management en organisatie, plaats van het programma	22
7. Voortgangsbewaking en evaluatie.....	27
8. Financiële omvang van het programma	29

Bijlagen

Bijlage 1 Wicked problems van MOOI in Beweging	31
Bijlage 2: Samenwerking tussen ZonMw en SIA.....	33
Bijlage 3: Plan van aanpak living labs sport en bewegen	35
Bijlage 4 Opdrachtbrief	39
Bijlage 5 Aanbiedingsbrief	43
Bijlage 6 Goedkeuringsbrief.....	46

Samenvatting

De praktijkvraag doorvertalen naar onderzoek en innovatie in sport en bewegen. Dat is waar dit programma aan gaat bijdragen. Met het vizier op impact. Dat doen we in opdracht van het Ministerie van VWS en NOC*NSF. In nauwe samenwerking met wetenschap, bedrijfsleven, sport en overheden actief in het veld van sport en bewegen. We laten ons daarbij leiden door maatschappelijke uitdagingen voor de sport, zogenaamde wicked problems⁽¹⁾. Dat doen we enerzijds door onderzoek, innovatie en implementatie te programmeren en financieren wat bijdraagt aan oplossingen voor deze complexe problematiek. En anderzijds door het versterken en doorontwikkelen van (bestaande) lokale, regionale en landelijke kennisinfrastructuur; hierdoor kan een lerende gemeenschap in multi-stakeholderverband (samen)werken en innoveren.

Er zijn zes wicked problems bepaald, en die zijn als volgt samen te vatten: 1) De sport- en beweegdeelname van mensen met lage inkomens of een lagere opleiding is veel lager dan in hogere inkomensgroepen. Het lukt ondanks allerlei initiatieven en beleidsprogramma's in de afgelopen decennia niet om deze kloof te dichten; in de coronaperiode is de sociale ongelijkheid in sport zelfs verder toegenomen. 2) Kinderen en jongeren bewegen minder, hun motoriek gaat achteruit en sportdeelnamecijfers maken een vrije val als jongeren in hun tienerjaren komen. 3) Er is steeds meer bekend over het belang van voldoende bewegen en sport bij de preventie en behandeling van ziekten. Maar passend beweegaanbod onderdeel maken van de behandeling is nog een brug te ver. 4) We geloven in de waarde van topsport, maar hoe maken we die aantoonbaar en daarmee van grotere waarde voor de samenleving. 5) De infrastructuur voor sport is onderbenut. 6) Tegelijk stellen we meer eisen aan de kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid van het sportaanbod. Blijft de sport dan nog betaalbaar en toegankelijk? Door de inflatie en energiecrisis is de urgentie van dit vraagstuk verhoogd.

In 2021 en 2022 hebben we in een voorbereidend programma, in het veld van sport en bewegen in multi-stakeholder settings (*quadruple helix*: overheden, sport, bedrijven en wetenschap) deze zes wicked problems geïdentificeerd, omschreven en vastgesteld. Zij vormen het inhoudelijke kader voor programmering van onderzoek en innovatie, en rondom deze uitdagingen gaan we lerende gemeenschappen (wicked problem communities) ondersteunen, waarin praktijk, beleid, onderzoek, onderwijs, bedrijfsleven en gebruikers/sport samen werken, leren en innoveren. Daaronder ligt een (bestaande) kennisinfrastructuur waarin verschillende organisaties met kennis voor sport en bewegen werken. We constateren dat kennis nog niet goed werkt voor de sport: er wordt kennis geproduceerd maar veel minder daarvan gebruikt. De absorptiecapaciteit van kennis door de sector is ook beperkt: de waarde van kennis wordt niet altijd gezien, kennis toepasbaar maken krijgt weinig aandacht, en het is lastig om kennis te benutten in de dagelijkse praktijk. Daarom werken we in MOOI in beweging ook aan het verstevigen en aanvullen van de onderliggende kennisinfrastructuur, op lokaal, regionaal en landelijk niveau. We zoeken hierbij de samenwerking op, identificeren welke rollen er zijn en stellen gezamenlijk vast wat er nodig is om de kenniscyclus beter werkend te krijgen voor sport en bewegen.

MOOI in beweging is voor de sector sport en bewegen en voor ZonMw een andere, innovatieve wijze om onderzoek en innovatie in te gaan zetten. Dat betekent dat we de MOOI methodiek, waarmee we deze andere aanpak vormgeven, al lerend doorontwikkelen en we in dit programma kortcyclisch concrete activiteiten en financiering plannen. In 2023 zullen wicked problem crews (quadruple helix) strategische plannen schrijven: betekenisvolle handreikingen voor de sector om de wicked problems aan te pakken met onderzoek en innovatie. In de plannen beschrijven de crews welke vraagstukken relevant zijn om op te lossen om op systeemniveau verschil te gaan maken, welke kennis daarvoor nodig is, welke kennis implementatie nodig heeft, en aan welke innovatie behoefte is. Ook kijken de crews naar hoe deze plannen gefinancierd zouden kunnen worden. Na beoordeling van de plannen zullen de middelen van MOOI over de wicked problems verdeeld worden, en stellen we vast waar investering nodig is in zowel inhoudelijk onderzoek, voor implementatie en in de (bestaande) kennisinfrastructuur. In de verdere ontwikkeling van het programma sturen we jaarlijks bij in de verdeling van de middelen over onderzoek, innovatie en kennisinfrastructuur.

¹ Wicked problems zijn uitdagingen waar de samenleving en de sport- en beweegsector voor staan en die blijven voortslepen zonder dat een oplossing in zicht is. Complexiteit, verschillende belangen en onzekerheid kenmerken wicked problems. Een doorbraak op systeemniveau is nodig die niet zonder een gezamenlijke inspanning van belanghebbenden uit diverse sectoren en met diverse (ook ongebruikelijke) perspectieven tot stand komt.

Voor 2023 zijn de plannen al wel concreet. In de eerste helft van 2023 werken we samen met SIA in een subsidie-oproep voor de versterking van de onderzoeksinfrastructuur bij Hogescholen voor de sport- en bewegen sector (2M euro). Eind 2023 zal een beschikbaar budget van 4M euro uit het programma door middel van een open subsidieronde voor praktijkgericht onderzoek en implementatie toegekend worden.

1. Inleiding

Sport en bewegen is voor iedereen belangrijk. Nederlanders bewegen te weinig en zitten te veel, met gevolgen voor de gezondheid. Veel mensen genieten van sport. Samen sporten en bewegen is een krachtig instrument om sociale cohesie en welzijn te bevorderen. Sport creëert ontmoetingen en dat is van onschatbare waarde in deze tijd waarin de verschillen tussen bevolkingsgroepen zo vaak de nadruk krijgen.

We willen dat mensen zo lang mogelijk gezond zijn en voorkómen dat mensen ziek worden. Sport en bewegen spelen ook hierin een belangrijke rol. Mensen die herstellen van een ziekte of die beperkt zijn door een chronische aandoening, hebben baat bij bewegen. Soms zijn daardoor medicijnen niet meer nodig of kan de behandelduur ingekort worden. We willen dan ook meer mensen motiveren om vaker en langduriger te bewegen en sporten. Tegelijkertijd is het van belang sportfaciliteiten duurzamer en slimmer in te richten en te gebruiken. Zodat die faciliteiten niet alleen sporters ten goede komen, maar tegelijkertijd de buurt en de wijk. We willen de waarde van (top-)sport voor de maatschappij beter benutten.

De maatschappelijke uitdagingen waar de sport- en beweegsector voor staan gaan we helpen oplossen met de inzet van onderzoek en innovatie. De complexiteit van deze vraagstukken wordt ook in het Sportakkoord II onderschreven: optimale kennisontwikkeling en -deling en innovatie tussen verschillende partijen en meerdere bestuursniveaus is noodzakelijk. Met de lokale sportakkoorden en de verbindingen met GALA, Preventieakkoord, Beweegalliantie, School en Omgeving e.a. neemt de kennis- en innovatiebehoefte op lokaal en regionaal niveau toe.

Daarvoor is een andere benadering van onderzoek en innovatie nodig. Dat doen we via dit programma Missiegedreven Ontwikkeling van Onderzoek en Innovatie: MOOI in Beweging (www.mooibeweging.nl). In dit programma gaan we aan de slag met maatschappelijke uitdagingen in sport en bewegen waar onderzoek en innovatie nodig zijn om te komen tot verandering. In haar brief aan de Tweede Kamer van 24 juni 2022 over het sportbeleid geeft de Minister voor Langdurige Zorg en Sport aan dan er vernieuwing nodig om de ambities van de sport daadwerkelijk te bereiken. De Minister benadrukt daarmee de voortdurende inzet op onderzoek en innovatie om inzichten voor vernieuwing te vergaren.

In MOOI in Beweging noemen we deze maatschappelijke uitdagingen 'wicked problems' (zie voetnoot 1). In het Sportakkoord II zijn duidelijk dezelfde inhoudelijke probleemgebieden gedetecteerd. MOOI in Beweging werkt voorlopig met zes wicked problems:

1. Bewoners in aandachtswijken sporten minder.
2. Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit.
3. Sport en bewegen wordt te weinig ingezet binnen de gezondheidszorg.
4. De waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar.
5. De sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt.
6. De betaalbaarheid van sport staat onder druk.

Daarnaast zijn er drie dwarsdoersnijdende thema's: integraal samenwerken & de klant centraal, techniek & data benutten en een veilig sportklimaat creëren.
(In bijlage 1 is een toelichting op de wicked problems opgenomen.)

Deze wicked problems zijn het (missiegedreven) inhoudelijke kader voor het programma MOOI in Beweging waarmee we een langdurige en duurzame programmering voor onderzoek en innovatie in gang willen zetten met aantoonbare maatschappelijke impact. We willen kennis en innovaties creëren die aansluiten op de praktijk. We beseffen dat de scope van de geprioriteerde wicked problems breder is dan de sportpraktijk alleen. Het omvat ook domeinen buiten de sport, waar sport en bewegen invloed op heeft en andersom, zoals zorg, welzijn, onderwijs en de inrichting van de leefomgeving. Dit vraagt in de aanpak om een integrale benadering en samenwerking met andere disciplines en sectoren.

Aanleiding voor dit programmavoorstel

In de opdrachtbrief van 14 oktober 2022⁽²⁾ vraagt het Ministerie van VWS aan ZonMw om een programmavoorstel te ontwikkelen voor de doorontwikkeling van het (voorbereidend) programma missiegedreven ontwikkeling van onderzoek en innovatie 2021-2022 voor de jaren 2023-2026. Dit sluit aan op de beleidsagenda voor sport van het ministerie van VWS, zoals met name uitgewerkt in het Nationaal Sportakkoord II. Deze opdracht is door VWS aan ZonMw verstrekt in afstemming met NOC*NSF, de andere opdrachtgever van het programma MOOI in Beweging. Ook is gevraagd om een voorstel op te nemen voor het verder ontwikkelen van 'living labs', in samenwerking met Sportinnovator. In onderliggend programmavoorstel voor MOOI in Beweging zijn de doelstellingen, activiteiten, governance en financieel kader uitgewerkt, waarbij living labs zijn geïntegreerd in de aanpak.

Dit programmavoorstel MOOI in Beweging is in overleg met de opdrachtgevers Ministerie van VWS en NOC*NSF, en de leden van de MOOI adviesraad⁽³⁾, tot stand gekomen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding voor het programmavoorstel MOOI in Beweging. In hoofdstuk 2 wordt de MOOI-methodiek beschreven en de manier waarop MOOI in Beweging aansluit bij lopende initiatieven zowel op beleids- als op projectniveau. In hoofdstuk 3 staan de doelstellingen en uitgangspunten van het programma centraal. Hoofdstuk 4 focust op de inhoudelijke thema's en onderdelen van het programma. Hier worden de inhoudelijke keuzes voor specifieke thema's en prioriteiten gemotiveerd. Ook komen hier de plannen voor living labs sport en bewegen aan bod. In hoofdstuk 5 staat het communicatieplan op hoofdlijnen beschreven. Hoofdstuk 6 beschrijft de organisatiestructuur, plaats van het programma, besluitvorming en uitgangspunten voor financieringsinstrumenten, voor zover deze op dit moment duidelijk zijn. Hoofdstuk 7 gaat in op de voortgangsbewaking en (tussentijdse) evaluatie(s) van het programma. Het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 8, beschrijft de financiële omvang en meerjarenraming van het programma.

² Brief aan ZonMw bestuur d.d. 14 oktober 2022 met kenmerk 3435484-1035105-S.

³ De MOOI adviesraad is ingesteld door ZonMw, met een onafhankelijke voorzitter, en bestaat uit vertegenwoordigers van de volgende organisaties: NOC*NSF, VSG (Vereniging Sport en Gemeenten), POS (Platform Ondernemende Sportaanbieders), Sportinnovator, KcSB (Kenniscentrum Sport en Bewegen), Watertoren-overleg (verband van hoogleraren sport met vertegenwoordiging uit Hogescholen en UMC's), Lectorienplatform Sport en Bewegen. VWS is waarnemer.

2. Terreinverkenning en afbakening

Voorliggend programma MOOI in Beweging is een vervolg op het voorbereidende programma Missiegedreven Onderzoek en Innovatie Sport en Bewegen 2021-2022. Hiervan was de doelstelling om een werkwijze (MOOI methodiek, zie het kader onderaan deze pagina) te ontwikkelen om een beweging op gang te brengen naar missiegedreven onderzoek en innovatie in sport en bewegen. Daarmee willen we een langdurige en duurzame programmering voor onderzoek en innovatie in gang zetten en aantoonbare, duidelijke maatschappelijke impact realiseren. Het nu voorliggende programmavoorstel borduurt voort op de uitwerking van deze MOOI methodiek en zal met een geprioriteerd inhoudelijk kader (wicked problems) praktijkgericht onderzoek en innovatie in de sport mogelijk maken, en bouwen aan de kennisinfrastructuur.

Voorbereidend programma 2021-2022

In het voorbereidende programma in 2021-2022 hebben we in eerste instantie focus en prioritering aangebracht in de maatschappelijke uitdagingen voor sport en bewegen waar we ons met onderzoek en innovatie op richten. Hierbij stond de praktijkvraag centraal en hebben we met een diversiteit aan mensen uit verschillende sectoren de belangrijkste vraagstukken geïdentificeerd waarop onderzoek en innovatie zich zou moeten richten. Medio 2021 zijn we de missie gedreven beweging gestart met een kick-off waarin 200 deelnemers uit praktijk, overheid, wetenschap en gebruikers vergezichten (missies) hebben geformuleerd over wat we in 2040 met de sport en beweeg sector willen bereiken. Daarin stonden drie thema's centraal: inclusief sporten en bewegen (Nederland in beweging), toekomstbestendige sportvoorzieningen en topsport die inspireert. Om meer grip te krijgen op waar de schoen het meest wringt, vonden in de loop van 2021 en begin 2022 diverse bijeenkomsten en gesprekken plaats met een gevarieerde vertegenwoordiging uit de verenigingssport, ondernemende sport, gemeenten, wetenschap en andere experts. Hiermee zijn de voornaamste uitdagingen en dilemma's voor sport en bewegen binnen de drie genoemde vergezichten in kaart gebracht, wat heeft geresulteerd in een set van wicked problems. Vervolgens is daarin een rangorde aangebracht door de MOOI adviesraad en hebben de opdrachtgevers van het programma medio 2022 uiteindelijk zes wicked problems geprioriteerd.

In het najaar van 2022 is de volgende fase gestart. Deze fase draait om het samenbrengen van mensen en inhoud rondom elk wicked problem. Dit doen we door het vormen van een *wicked problem crew* per uitdaging. Dit is een groep enthousiaste en deskundige mensen die vanuit een diversiteit aan expertises en disciplines een strategisch plan gaat opstellen voor het wicked problem. Dat plan bevat onderzoeks- en innovatievraagstukken die bijdragen aan de oplossing van het wicked problem, en geeft aan wat nodig is om het uit te voeren en te financieren. Het plan beschrijft ook wat er aan kennis is, welke innovaties er zijn, en wat belangrijk is om te implementeren of op te schalen.

MOOI methodiek

Met MOOI in Beweging zetten we een missiegedreven aanpak in gang. Deze aanpak betekent dat we onderzoeks- en innovatie trajecten baseren op vergezichten (missies) van hoe sport en bewegen in onze maatschappij er in 2040 uit kan zien en wat we er mee willen bereiken. De praktijk staat in de aanpak centraal en geeft aan waar kennis en/of vernieuwing noodzakelijk is. Met vertegenwoordigers vanuit de quadruple helix (zie plaatje rechts) van gebruikers, wetenschap, overheid en bedrijfsleven bepalen we welke maatschappelijke uitdagingen (wicked problems, zie noot 1) belangrijk en urgent zijn om te tackelen. Gezamenlijk verkennen we welke vraagstukken beantwoord moeten worden en hoe onderzoek en innovatie kunnen bijdragen aan oplossingen om écht een verschil te maken. Oplossingen waarmee we stappen zetten in de richting van systemische veranderingen. Met deze MOOI methodiek hebben we inmiddels wicked problems bepaald. Begin 2023 stellen we werkgroepen (wicked problem crews) samen met vertegenwoordigers uit de quadruple helix om gezamenlijk een strategisch plan te schrijven om deze problematiek met onderzoek en innovatie aan te gaan pakken. De MOOI methodiek werken we vervolgens verder uit naar praktijkgericht onderzoek en gezamenlijk werken aan een kennisinfrastructuur die steeds meer en beter de kennisvraag vanuit de praktijk kan beantwoorden.

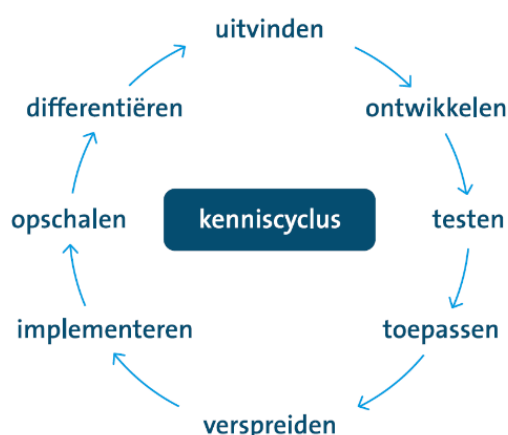
Inmiddels (december 2022) zijn zes kwartiermakers aangesteld die deze crews samenstellen en begeleiden. Daarnaast levert Mulier Instituut begin 2023 een kennis en innovatiescan op die per wicked problem inzicht geeft in bestaande kennis en innovaties. De kwartiermakers en crews gebruiken deze inzichten bij het opstellen van de plannen.

De afgelopen twee jaar is gebleken hoeveel tijd en inspanning het kost om een beweging op gang te brengen met zoveel verschillende partijen uit de quadruple helix, met verschillende belangen en invalshoeken. Wetenschappers blijken relatief eenvoudig te betrekken door hun affiniteit met onderzoek en innovatie. De praktijk ervaart wetenschap echter nog vaak als 'hoog over' en we zien een kloof tussen de taal van de wetenschappers en de taal van de praktijk. Het kost tijd elkaars vertrekpunt te leren kennen, begrijpen en elkaars meerwaarde te zien. Het bedrijfsleven is vaak wel geïnteresseerd, maar pas vooral wanneer deelname concreet waarde toevoegt. Het verbinden van onverwachte perspectieven en ongebruikelijke partners ('unusual suspects') blijkt tijdrovend en is nog niet goed van de grond gekomen in het programma. Cyclisch werken is in de sector vaak nog een brug te ver: tijd en budget voor implementatie en terugkoppeling vanuit de praktijk naar onderzoeksvragen is schaars.

Aansluiting bij bestaande kennisinfrastructuur

In het veld van sport en bewegen zijn er uiteraard al veel partijen, samenwerkingsverbanden en organisaties met kennis aan de slag. ZonMw kent de sector inmiddels goed door de jarenlange programmering van onderzoek en innovatie. Met samenwerkingspartners Sportinnovator en Kenniscentrum Sport en Bewegen, maken we overzichtelijk welke rollen worden opgepakt in sport en bewegen en waar de sector nog in achterblijft als het gaat om de kenniscyclus werkend te krijgen.

Nieuw is dat we wicked problems als organiserend principe willen gaan gebruiken. In wicked problem communities gaan mensen en organisaties samenwerken om deze complexe problematiek gezamenlijk aan te pakken, met behulp van kennis en innovatie. ZonMw faciliteert deze communities, door samenwerking, ontmoeting en uitwisseling te ondersteunen. De vorm waarin is nog onduidelijk, en kan per wicked problem verschillen. Uitgangspunten zijn zaken niet dubbel doen en aansluiten bij wat er al is. De onderliggende kennisinfrastructuur nemen we onder de loep door af te stemmen met partijen als NOC*NSF, POS en VSG uit de MOOI adviesraad die de praktijkvraag vertegenwoordigen. Ook worden duurzame verbindingen versterkt met de onderzoekers bij hogescholen en universiteiten (Watertoren, Lectorenplatform). Tal van andere initiatieven, expertises en netwerken (bijv. Sport Data Valley, Uniek Sporten, netwerk living labs, innovatieplatform duurzaamheid gemeenten, beweegalliantie, revalidatie en sport, KVLO, onderwijsnetwerken, etc.) gaan we betrekken. Aan de hand van modellen of voorbeelden uit andere sectoren brengen we vervolgens in kaart wat ontbreekt in de kennisinfrastructuur, wat beter kan, welke behoeften in het veld leven, waar aanjagen helpt en waar ondersteuning nodig is. Van 2023-2026 zetten we samen met Sportinnovator in op versteviging en doorontwikkeling van living labs sport en bewegen, en met SIA werken we in 2023 samen in subsidie-oproepen gericht op voor de versterking van de onderzoeksinfrastructuur van Hogescholen en praktijkgericht onderzoek en implementatie.

Aansluiting bij beleidsontwikkelingen

Het beleidsveld van sport en bewegen is dynamisch. Het Sportakkoord II geeft meer focus aan de samenwerking in het sportdomein, tussen landelijke overheid, gemeenten, bonden en sportaanbieders. Het in MOOI in Beweging geprioriteerde inhoudelijke kader sluit goed aan op de thema's van het Sportakkoord II. Halverwege 2022 is de Beweegalliantie gestart, een initiatief vanuit VWS om partijen te verbinden om meer mensen aan het bewegen te krijgen. MOOI in Beweging wil dit initiatief ondersteunen met kennisontwikkeling en innovatie en door de kennisinfrastructuur er op aan te laten sluiten. Het Integraal Zorg Akkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Dit akkoord stimuleert ook de inzet op een gezonde leefstijl.

Coalitiemiddelen voor onderzoek naar en de aanpak van dementie, obesitas en kanker (volksziekten) worden in dit programma via living labs sport en bewegen ingezet (zie ook bijlage 3). SPUK en GALA⁴) vormen andere beleidsontwikkelingen waartoe MOOI in Beweging zich gaat verhouden.

Voorgaande programma's, geleerde lessen en andere programma's

Eerdere onderzoeksprogramma's

Het onderzoeksprogramma Sport en Bewegen 2017-2020 heeft veel waardevolle inzichten opgeleverd waar het programma MOOI in Beweging op voortborduurt. In dat programma werd ingezet op focus, massa en vraagarticulatie. Met name de inzet op massa is geslaagd, door samenwerkingsverbanden die zich hebben gevormd en een intensievere samenwerking tussen HBO en WO. De Kennisagenda Sport en Bewegen en de NWA-route Sport en Bewegen boden het thematische kader voor het programma. Er is voortgebouwd op bestaande kennisinfrastructuur en er zijn hoogstaande wetenschappelijke projecten gefinancierd. Gezien de breedte van de Kennisagenda Sport en Bewegen bleek het alsnog lastig te zijn om focus aan te brengen in het onderzoek want er was nog weinig samenhang tussen de gefinancierde onderzoeksprojecten. Ook in dit programma is gezocht naar manieren om de vragen vanuit de praktijk scherper in beeld te krijgen door gebruikers beter te betrekken. Dit proces van vraagarticulatie kwam moeizaam tot stand. Daarnaast was het lastig om de resultaten van wetenschappelijk onderzoek in de praktijk van de sport te laten werken.

Vanuit dit programma is vrij recent een implementatienetwerk gerealiseerd en zijn er (in samenwerking met Sportinnovator) living labs gestart, die veelbelovende tussenresultaten laten zien. Zo wordt er vanuit het implementatienetwerk kennis & expertise opgebouwd bij kennisinstellingen en hun onderzoekers over implementatie van interventies en aspecten als implementatie-strategieën, borging en opschaling. En bij de living labs wordt in lokale real life settings met de einddoelgroep onderzocht en geëxperimenteerd hoe vraaggericht sport- en beweegdeelname te vergroten. Eind 2022 startte het via ZonMw gefinancierde VMBO sportlab; een consortium van 22 praktijk- en kennisorganisaties, met als doel meer scholieren op het VMBO aan het sporten te krijgen en hiervan te leren en kennis te genereren. Dit consortium is via de sandpit methode tot stand gekomen. Een Sandpit is een vorm om tot innovatief en interdisciplinair onderzoek te komen. Mensen uit verschillende disciplines worden geselecteerd en gedurende meerdere aaneengesloten dagen samengebracht en ondergedompeld in een creatief proces om gezamenlijk een oplossing/aanpak te vinden voor een specifiek maatschappelijk probleem. De essentie van een Sandpit is dat de oplossingen van het vraagstuk vanuit de deelnemers ontstaan, in dit geval vanuit jongeren, onderzoekers en praktijkprofessionals.

In (de ontwikkeling van) het programma MOOI in Beweging gebruiken we deze ervaringen. Het VMBO sportlab, het implementatienetwerk en de living labs krijgen een plek binnen het programma en de wicked problems.

Sportinnovator 2023-2026

Gelijktijdig met de opdracht voor het programma MOOI in Beweging heeft het Topteam Sportinnovator voor dezelfde periode de opdracht om het aanjagen van innovaties voort te zetten, met een nieuwe opdracht die strategisch aansluit bij de beleidsprioriteiten van het kabinet. De focus wordt gelegd op ambities voor meer en beter sporten en bewegen, sportief bewegen en sociale innovaties. Daarnaast blijft Sportinnovator ook inzetten op beter excelleren, en op sneller verduurzamen; de innovaties die hieraan bijdragen zijn van toegevoegde waarde voor het domein sporten en bewegen. Hiermee draagt Sportinnovator ook bij aan de wicked problems. In het programma MOOI in Beweging werken we nauw samen met Sportinnovator, benutten we de ervaringen van de Sportinnovatorcentra en zetten we de gezamenlijke programmering van living labs voort.

⁴ SPUK: specifieke uitkering: Het ministerie van VWS wil een aantal uitkeringen voor gemeenten gericht op het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis bundelen in één 'specifieke uitkering' (SPUK). GALA: Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) vestigt meer aandacht op mentale en lichamelijke gezondheid en preventie van ziekte, waarvoor met gemeenten gezondheidsdoelen worden afgesproken.

Andere ZonMw programma's

De vaststelling van de wicked problems geven aanleiding om samen te werken met andere programma's bij ZonMw. In de clusters Jeugd en Preventie zitten de meeste aanknopingspunten. Wicked problem 2 (Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit) sluit aan bij Jeugd-programma's, en wicked problem 1 (Bewoners in aandachtswijken sporten minder) bij het programma gezonde wijk bij Preventie, en bij mogelijke kennisprogrammering achterstandswijken. Ook zijn de living labs een methodiek die in ZonMw meer aandacht krijgt, waarmee verbinding mogelijk is met de living labs sport en bewegen. Bij het cluster Doelmatigheidsonderzoek wordt onderzoek geprogrammeerd dat verband heeft met wicked problem 3 (Sport en bewegen in de gezondheidszorg).

3. Doelstellingen, doelgroep(en) van het programma

Onze visie is een Nederland waar sport en bewegen altijd en overal kan, voor iedereen bereikbaar is, waarin sport verbindt en leuk, veilig en inclusief is. MOOI in Beweging draagt hieraan bij door een beweging op gang te brengen die ertoe leidt dat onderzoeks- en innovatie trajecten steeds meer en beter bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen waar de samenleving en de sport- en beweegsector voor staan. We hebben zes wicked problems geprioriteerd: complexe uitdagingen waar een doorbraak nodig is die niet zonder een gezamenlijke inspanning van diverse belanghebbenden tot stand komt. Daarvoor is een verandering op systeemniveau nodig, waarbij onderzoek en innovatie aanjagers zijn voor deze verandering.

Uitgangspunten

- MOOI in Beweging richt zich in eerste instantie op zes door het veld en opdrachtgevers geprioriteerde maatschappelijke uitdagingen.
- MOOI in Beweging wil de praktijkvraag gestructureerd sturend laten zijn voor onderzoek en innovatie
- Onderzoek en innovatie worden in samenhang geprogrammeerd. Zij versterken elkaar, waardoor de kennisbasis onder vernieuwing in sport en bewegen toeneemt.

Zowel onderzoek als innovatie zijn belangrijk in de kenniscyclus. Onderzoek en innovatie versterken elkaar, waardoor de kennisbasis onder vernieuwing in sport en bewegen toeneemt. Onderzoek maakt bijvoorbeeld duidelijk welk probleem je wil oplossen of toont aan of een innovatie al dan niet werkt. Uit innovatieve aanpakken komen vervolgens weer nieuwe kennisvraagstukken voort. Een goed functionerende kenniscyclus verbindt onderzoek en innovatie waarbij de praktijk centraal staat. Dit levert kwalitatief goede en relevante resultaten op die bruikbaar zijn in de praktijk.

Algemene doelstelling: WAT en HOE kennis te laten werken voor de praktijk van sport en bewegen

1. WAT: Vergroten, toepasbaar maken en toepassen van kennis (uit onderzoek en innovaties) die bijdraagt aan het oplossen van (geprioriteerde) maatschappelijke uitdagingen (wicked problems) waar de sport en beweegsector voor staat.
2. HOE: Versterken en doorontwikkelen van een lokale, regionale en landelijke kennisinfrastructuur die bijdraagt aan het oplossen van de geprioriteerde maatschappelijke uitdagingen. Hierdoor kan een lerende gemeenschap in multi-stakeholderverband (samen)werken en innoveren (kenniscyclus).

Specifieke doelstellingen

1. Opleveren van strategische plannen⁵ voor zes maatschappelijke uitdagingen/wicked problems, met daarin een agenda voor onderzoek en innovatie en de financiering daarvan. Deze plannen vormen de basis voor het vervolgproces van cyclisch leren, werken en innoveren. Ze fungeren als een dynamisch kompas en worden regelmatig geactualiseerd.
2. Per wicked problem bepalen wat nodig is voor onderzoek, innovatie en kennisbenutting; door het beschikbaar stellen van financiële middelen en ondersteunen van de kennisinfrastructuur bijdragen aan de aanpak van de wicked problems.
3. Verkennen en inrichten van wicked problem communities (= de mensen die de kennisinfrastructuur dragen), waarin praktijk, beleid, onderzoek, onderwijs, bedrijfsleven en eindgebruikers samen werken, leren en innoveren op gebied van geprioriteerde maatschappelijke uitdagingen. Deze communities zijn aansluitend en aanvullend op bestaande netwerken en structuren.
4. Versterken van de lokale kennisinfrastructuur door het verstevigen van bestaande living labs sport en bewegen, starten van nieuwe labs en verbeteren van de methodiek.
5. Verbinden van andere financiers aan MOOI in Beweging en de geprioriteerde maatschappelijke uitdagingen.

⁵ Dit resultaat vloeit voort uit de activiteiten van het voorbereidende programma 2021-2022.

Eindgebruikers

In de aanpak van wicked problems werken we met de quadruple helix. Kennis ontwikkeling en toepassing is daarmee gebruikersgericht. Bij het programmeren, opzetten, uitvoeren en evalueren van kennis houden we de effecten voor de eindgebruiker voor ogen. In de voorwaarden voor de projectfinanciering die ZonMw uitzet wordt representatie van de eindgebruikers of de doelgroepen opgenomen. Per wicked problem verschillen eindgebruikers. Hiertussen bevinden zich intermediairs, die de kennis die projecten oplevert vertalen naar de doelgroepen. Hieronder een schets van hoe doelgroepen en intermediairs verschillen per wicked problem:

- Wp 1 (Bewoners in aandachtswijken sporten minder). Doelgroep: burgers in aandachtswijken. Intermediairs: welzijnswerkers, lokale sportaanbieders (verenigingen en commercieel), buurtsportcoaches, gemeenteambtenaren.
- Wp 2 (Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit): Doelgroep: kinderen en jongeren, en hun ouders. Intermediairs: docenten/leraren, lokale sportaanbieders (verenigingen en commercieel), buurtsportcoaches en welzijnswerkers
- Wp3 (Sport en bewegen wordt te weinig ingezet binnen de gezondheidszorg): Doelgroep: patiënten. Intermediairs: zorgverleners, (para-)medici, management zorginstellingen, verzekeraars, leefstijlcoaches en sport- en beweegaanbieders.
- Wp 4 (De waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar): Doelgroep: burgers. Intermediairs: sportbonden en trainer/coaches, topsporters, gemeenten, provincies, evenementorganisatoren, sponsors.
- Wp 5 (De sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt): Doelgroep: gebruikers en beheerders van sportaccommodaties. Intermediairs: gemeenten, sportaanbieders, exploitanten.
- Wp 6 (De betaalbaarheid van sport staat onder druk): Doelgroep: (uiteindelijk) burgers in het algemeen en/of mensen/organisaties die financieel sport mogelijk maken. Intermediairs: overheden, ondernemingen, stichtingen, verenigingen, professionals en vrijwilligers in de sport.

Deze eindgebruikers of doelgroepen en hun intermediairs worden in de strategische plannen van de wicked problem crews verder uitgewerkt.

Impact

Bestaande en nieuwe kennis en innovaties en de doorontwikkeling van de kennisinfrastructuur, waaronder op lokaal niveau living labs, dragen bij aan de oplossing van de wicked problems. Het programma beoogt hiermee impact te hebben voor de in 2021 geformuleerde vergezichten inclusief sporten en bewegen (Nederland in beweging), toekomstbestendige sportvoorzieningen en topsport die inspireert. Door wicked problem communities maken we verbinding en interactie mogelijk tussen mensen die verwante ambities hebben (werken aan oplossingen voor wicked problems), en die met anderen en anders willen werken aan oplossingen. De communicatie strategie en de middelen (bijvoorbeeld platforms) faciliteren dit. De financiële middelen zetten we gericht in op systeemverandering, met publiek-private samenwerkingen, en praktijkgericht onderzoek. De producten die in het programma worden opgeleverd moeten bruikbaar zijn voor de intermediairs.

Aan de financiering die we verstrekken stellen we verschillende voorwaarden die de impact versterken, zoals co-financiering (ook in kind), deelname door praktijkorganisaties, vertegenwoordiging door (eind-)gebruikers. Ook stellen we mogelijk middelen uit het programma beschikbaar voor co-financiering bij andere financiers, zoals bijvoorbeeld bij SPRONG⁽⁶⁾ van SIA.

ZonMw zal daarvoor met een groot aantal stakeholders samenwerken en interactie faciliteren. De achterban van de organisaties die actief zijn in de MOOI adviesraad vormen een belangrijke schil waarmee ZonMw continu samenwerkt en verbinding zoekt. De mensen en organisaties die zich verbinden aan de crews en de communities is de schil daar weer omheen. Deze schillen zorgen voor draagvlak en vergroten de impact.

⁶ Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA heeft een SPRONG-financiering. Deze is gericht op het opbouwen en versterken van onderzoeksgroepen tussen hogescholen waardoor er meer kansen zijn voor praktijkgericht onderzoek. In hoofdstuk 6 is de samenwerking met SIA toegelicht.

4. Inhoud van het programma

In MOOI in Beweging gaat samenwerken in een quadruple helix, en dit gaat anders dan voorheen. We dragen bij aan mogelijke oplossingen van de geïdentificeerde wicked problems en dus aan systeemvraagstukken. Dit vraagt van alle betrokkenen een positieve houding en bereidheid tot leren van en met elkaar. Partijen brengen andere perspectieven en referentiekaders met zich mee, en hebben een andere verhouding tot kennis en vernieuwing. Verschillende wetenschappelijke disciplines leren met elkaar kennis te ontwikkelen, en zich te oriënteren op de vraag in plaats van kennisontwikkeling als aanbod. De praktijk leert kennisvragen te formuleren en kennis te waarderen. Beleid en praktijk leren om kennis te zien als ondersteunend aan professionalisering en vernieuwing. Gezamenlijk leren we hoe de kennisbasis onder innovatie kan groeien. ZonMw leert zich een rol aan te meten die past bij deze ontwikkeling en die verder gaat dan financier. Omdat we wicked problems centraal stellen, gaan we ook uit van complexiteitsdenken en benodigde systeemverandering. We gaan van lineaire oplossingen naar onderzoek en innovatie als aanjagers van verandering. Met zijn allen leren we veel, maar ervaren we ook dat deze stappen vaak niet zo snel kunnen worden gezet. Daarvoor is samenwerking met anderen en andere perspectieven die ook onverwachte kennis en ervaring meebrengen van belang. Samenwerking vraagt om begrip, elkaars taal leren spreken, en (doorloop-)tijd.

De doelen van het programma MOOI in Beweging volgend, zetten we in de periode 2023-2026 in op twee hoofdlijnen voor de activiteiten van dit programma. Programmering en financiering van inhoudelijk onderzoek, innovatie en implementatie is de inhoudelijke (WAT) lijn (paragraaf 4.1). Verder bouwen aan de kennisinfrastructuur en wicked problem communities is de organisatorische (HOE) lijn (paragraaf 4.2.1.). In 2023 zijn hiervoor concrete activiteiten gepland, per jaar worden de activiteiten voor het daarop volgende jaar bepaald.

We monitoren de ontwikkeling van het programma nauwgezet en bespreken dit regelmatig met stakeholders, samenwerkingspartners Sportinnovator en Kenniscentrum Sport en Bewegen, en in de MOOI adviesraad. In de zomer van 2023 bespreken we het bestedingsplan 2024 van de programmamiddelen met de opdrachtgevers, nadat de strategische plannen van de wicked problem crews zijn beoordeeld.

4.1. Programmering en financiering inhoudelijk onderzoek en innovatie

De eerste stap in programmering en financiering is de ontwikkeling van strategische plannen per wicked problem. De crews leveren deze plannen half mei 2023 op. Ze geven daarin focus aan de inhoud van relevant geacht onderzoek en innovatierichtingen. De strategische plannen beschrijven de actuele kennis, waar onderzoek gebeurt, welke innovaties er zijn. Ze bieden bijvoorbeeld inzicht in benodigde expertise en het soort onderzoek (vormen van praktijkgericht onderzoek) dat nodig is om te werken aan kennis voor systeemverandering. De strategische plannen vormen het kader voor de programmering en inzet van financieringsinstrumenten. Naast dat de plannen doorwerken in de ZonMw financieringsinstrumenten, vormen ze de basis voor het zoeken naar aanvullende middelen. De plannen komen ook in een toegankelijke vorm voor het veld beschikbaar.

Bij het opstellen van de strategische plannen maken de crews gebruik van de resultaten van een kennis- en innovatiescan door het Mulier Instituut. Deze scan geeft inzicht in bestaande kennis en innovaties, netwerken, kennishiaten en kansen per wicked problem. Ook wordt gekeken naar internationale wetenschappelijke kennis. De crews identificeren ook belangwekkende initiatieven en ontwikkelingen op hun wicked problem en zoeken daar verbinding mee. Het veld kan bij de crew terecht met initiatieven en suggesties.

De strategische plannen vormen de basis/start van een dynamisch proces dat het programma MOOI in Beweging faciliteert: het proces van cyclisch leren, werken en innoveren per wicked problem. Het strategisch plan fungeert daarmee als dynamisch kompas voor het veld van sport en bewegen. Het is een groeidocument en wordt regelmatig geactualiseerd om te bepalen of de juiste vraagstukken binnen het wicked problem nog actueel zijn. Het nodigt uit tot discussie en aanscherping van de benodigde kennis- en innovatieontwikkeling in relatie tot het wicked problem.

In de zomer is er besluitvorming over de verdeling van de middelen uit het programma over de wicked problems, ten behoeve van inhoudelijk onderzoek (wat) en ter ondersteuning van kennisinfrastructuur (hoe). In hoofdstuk

6 staat beschreven hoe de besluitvorming over de middelen gaat. Vervolgens bepaalt ZonMw welke financieringsinstrumenten nodig zijn. Middelen uit het programma MOOI in Beweging zetten we in op voornamelijk praktijkgericht onderzoek en implementatie, en op het versterken van de kennisinfrastructuur. Onderzoek sluit aan bij bestaande kennisinfrastructuur, en moet databronnen & data-analyse borgen bijvoorbeeld via Sport Data Valley (SDV). De praktijk is aan boord, zowel bij ontwerp, uitvoering als implementatie. We bouwen voort op in door ZonMw gefinancierde implementatienetwerk. De mogelijkheden voor financiering van praktijkpartijen zijn echter wel beperkt in verband met staatssteun.

Eind 2023 zetten we een (open) subsidieronde uit met een budget van 4M euro. In hoofdstuk 6 is dit verder toegelicht.

4.2.1. Verder bouwen aan de kennisinfrastructuur en wicked problem communities

Stip op de horizon is een kennisinfrastructuur die goed functioneert voor het veld van sport en bewegen. Dit houdt in dat onderzoek en innovatie aantoonbaar bijdragen aan (systeem-)verandering, en het veld met kennis en vernieuwing geholpen is om aan hun problematiek te werken. De kennisinfrastructuur is dan een aantrekkelijke 'vindplaats' waar mensen willen halen en brengen en is zodanig georganiseerd dat deze op lange termijn kan blijven bestaan (langer dan de vierjarige looptijd van het programma). Naast dat nieuwe kennis hierdoor sneller en beter benut kan worden, krijgt innovatie een stevige kennisbasis, kan bestaande kennis geïmplementeerd worden en mogelijk weer opgeschaald.

Wicked problems zijn het organiserende principe om verder te bouwen aan de kennisinfrastructuur. We onderscheiden hier een generieke en een specifieke aanpak. Versterken van de bestaande infrastructuur (organisaties, samenwerkingsverbanden, etc.) is een generieke aanpak. Hoe onderdelen van de kennisinfrastructuur functioneren en kunnen verbeteren is hier onderdeel van. Middelen kunnen we inzetten om zwakkere delen van de structuur te verbeteren. Een meer specifieke aanpak is op basis van een wicked problem mensen, partijen, stakeholders organiseren. We gaan faciliteren om samen te werken en te leren in een (wicked problem) community: gezamenlijk de schouders er onder om kennis in te zetten om aan de missie te werken.

Toelichting op kennisinfrastructuur en wicked problem communities:

In een (beoogde) wicked problem community worden vraagstukken vanuit diverse perspectieven bekeken, doorgrond en gedeeld. Doel van de wicked problem community is om gezamenlijk te werken aan (systeem-)oplossingen voor wicked problems, met onderzoek en innovatie. De vraag vanuit de (sport-)praktijk staat centraal en de praktijk is structureel betrokken bij onderzoek en innovatie. Daartoe is een lerende (wicked problem) community nodig die elkaar voedt, kennis opbouwt en ontwikkelt en naar oplossingen en innovatieve aanpakken zoekt. Nu dat er wicked problems zijn geprioriteerd en omschreven kunnen we een lerende community binden op deze gezamenlijke maatschappelijke uitdagingen, om die met onderzoek en innovatie aan te pakken. Er zijn natuurlijk al veel communities en hier sluiten we op aan. Wicked problems zijn hier het organiserende principe van de community. Een kennisinfrastructuur faciliteert gezamenlijk leren, gelijkwaardig (samen)werken en innoveren. Het woord 'kennisinfrastructuur' is vooralsnog gekozen om de voorwaarden voor een wicked problem community te duiden. De infrastructuur moet voorwaarden bieden dat de kennis en innovatiecyclus goed blijft aansluiten op de vragen vanuit de praktijk/het veld. Denk aan bestaande organisaties die hun kennisfunctie voor de praktijk verbeteren, onderzoeksorganisaties die gezamenlijk infrastructuur verstevigen, praktijkorganisaties die een kennisfunctie willen professionaliseren, onderwijsorganisaties die een gezamenlijke kennisfaciliteit willen ontwikkelen, etc. Vanzelfsprekend gaan we geen nieuwe structuren bouwen. Integendeel, we willen vooral gebruikmaken en versterken van wat er al is, overzicht bieden, en dat optimaal aan elkaar verbinden. Er zijn diversen voorbeelden uit andere (verwante) sectoren die als inspiratie kunnen dienen zoals de academische werkplaatsen Jeugd, en Publieke Gezondheid, en doe-tafels leefstijlgeneeskunde (in oprichting).

In 2023 starten we met het versterken en verankeren van de lokale en regionale kennisinfrastructuur. Lokaal via de inzet op de verbreding en doorontwikkeling van living labs sport en bewegen (zie paragraaf 4.2.2.). Regionaal in de samenwerking met SIA via het SPRONG subsidie instrument dat zich richt op de onderzoeksinfrastructuur sport en bewegen bij Hogescholen. In bijlage 2 (living labs) en bijlage 3 (samenwerking SIA) staan uitgebreide toelichtingen.

In 2023 zal per wicked problem in kaart worden gebracht welke stakeholders er zijn in de kennisinfrastructuur en welke rollen zij hebben. Daarbij moet inzichtelijk worden hoe de kennisinfrastructuur functioneert, hoe die wel of niet bijdraagt aan systeemverandering (waardoor oplossingen voor de wicked problems mogelijk worden). Aan de hand van modellen of voorbeelden uit andere sectoren brengen we vervolgens in kaart wat ontbreekt in de kennisinfrastructuur, wat beter kan, welke behoeften in het veld leven, waar aanjagen helpt en waar ondersteuning nodig is. Met dit overzicht en inzicht kan er geïnvesteerd worden om die beter te gaan maken. Maar ook als er ondertussen schakels verbeterd kunnen worden die niet optimaal functioneren, zetten we financiële middelen uit het programma in.

Bij de financiering en doorontwikkeling van de kennisinfrastructuur en de wicked problem community zijn er twee belangrijke aandachtspunten: eigenaarschap en borging. Van wie is de kennisinfrastructuur, wie trekt de community, welke afhankelijkheden zijn er? Voor de community zullen er trekkers moeten zijn, die inspireren, initiëren en coördineren. Ook nadat de (tijdelijke) programmafinanciering stopt is deze rol belangrijk. De kennisinfrastructuur zou ook na financiële ondersteuning moeten blijven functioneren. Dat betekent niet al te grote afhankelijkheid van externe financiering creëren, naar aanvullende (duurzame) financiering zoeken en/of bij structurele partners in het veld onderbrengen. Daartoe is het ook nodig voor verschillende stakeholders het effect van de kennisinfrastructuur en de wicked problem community aan te tonen. Ook zal de (bestaande) kennisinfrastructuur voor verschillende wicked problems overlappen. Dat vraagt om goede keuzes om in te investeren, niet te dubbel en effectief en doelmatig te zijn.

4.2.2. Living labs sport en bewegen

Living labs sport en bewegen vormen met elkaar een netwerk en daarmee een lokale kennisinfrastructuur die we in de komende jaren gaan versterken en door ontwikkelen. In de living labs vindt innovatie plaats en de kennis die hiermee wordt opgedaan delen we in het netwerk van de labs, en de geleerde lessen breder in het land. Living labs zijn daar zelf belangrijke partners in. Bij de subsidie-oproep eind 2023 kunnen living labs ook partner zijn in aanvragende samenwerkingsverbanden.

Living labs zijn open, levende laboratoria waar onderzoek en innovatie plaatsvindt. Samen met de doelgroep wordt in een living lab een oplossing gevonden voor een maatschappelijk probleem. Living labs zijn actiegericht, maken gebruik van verschillende (onderzoeks-)methoden, werken samen met de overheid, kennisinstellingen en bedrijven, stellen de doelgroep centraal, doen aan co-creatie en werken in de praktijk. Living labs bieden de ruimte om te experimenteren op lokaal niveau, en dragen vanuit lokaal niveau bij aan de kennisinfrastructuur die nodig is om maatschappelijke uitdagingen op te lossen.

In samenwerking met Sportinnovator is in de afgelopen ruim 2 jaar ervaring opgedaan met het opzetten, begeleiden en verbinden van 12 living labs in een netwerk. Bij dit netwerk 'Living labs sport en bewegen' zijn ook 5 living labs aangesloten, die vanuit het Sportakkoord zijn opgezet door de G5. We hebben de afgelopen twee jaar gezien dat de weg van kennisontwikkeling naar innovatie geen eenrichtingsverkeer is en dat resultaten ontstaan op de plekken waar onderzoekers, ondernemers, gemeenten en maatschappelijke organisaties samenwerken. De living labs zorgen lokaal voor nieuwe dynamiek rondom een maatschappelijke ambitie. Nieuwe (en soms verrassende) samenwerkingsrelaties komen tot stand en burgerparticipatie wordt bevorderd.

In de periode 2023-2026 intensiveren we daarom de inzet op living labs. Daarbij verbinden we de labs met maatschappelijke uitdagingen; de wicked problems van het programma MOOI in Beweging. De samenwerking met Sportinnovator zetten we voort. Onze toekomstvisie is een sterke en zelfvoorzienende netwerkstructuur waarbinnen nieuwe living labs kunnen ontstaan en bestaande labs kunnen opschalen met nieuwe locaties, doelgroepen en/of andere experimenten. Om met de mensen in de wijk oplossingen te vinden om meer te gaan sporten en bewegen.

Aanpak

1. Nieuwe living labs: we starten minimaal 15 nieuwe living labs om ook regionaal een sterk en stabiel netwerk te krijgen dat aansluit bij en bijdraagt aan de oplossing voor wicked problems van het programma MOOI in Beweging en het voorkomen van volksziekten (dementie, obesitas, kanker) door bewegen.
2. Verbeteren kwaliteit: in de afgelopen twee jaar is een methodiek ontwikkeld voor het opzetten en begeleiden van living labs. We gaan deze methodiek door ontwikkelen met name op gebied van opschaling en borging van de labs. Hiermee ondersteunen we zowel de nieuwe alsook de bestaande living labs. Daarnaast evalueren we de aanpak, successen en geleerde lessen.
3. Versterken infrastructuur van de living labs: de bestaande living labs vormen een netwerk 'Living labs sport en bewegen'. De nieuwe living labs nemen we op in dit netwerk. We ondersteunen het netwerk door kennisuitwisseling te faciliteren. Hierdoor ontstaat er een krachtig netwerk waarbij de living labs zowel thematisch alsook op regionaal niveau kunnen samenwerken en verbindingen kunnen aangaan met regionale en nationale kennisinfrastructuren.
4. Communicatie: communicatie is een belangrijk onderdeel van de inzet op living labs. We communiceren over de methodiek van living labs, over de lessen uit de ontwikkeling en doorontwikkeling ervan, hoe ze bijdragen aan de kennisinfrastructuur, wat de toegevoegde waarde is en natuurlijk over de resultaten van experimenten.

In bijlage 3 is een plan van aanpak voor living labs 2023-2025 opgenomen.

4.3. Andere wicked problems

De inhoudelijke kaders vanuit de wicked problems zijn nog steeds breed en waarschijnlijk gaan de wicked problem crews hier meer focus in aanbrengen. Naast deze zes wicked problems zijn er andere uitdagingen waar dit programma nog niet op in gaat, bijvoorbeeld vraagstukken rondom talentontwikkeling of duurzaamheidsvraagstukken. In 2025 inventariseren we mogelijke andere wicked problems, waarna we in 2026 met de MOOI adviesraad en opdrachtgevers onderzoeken of deze in het programma MOOI in Beweging in een vervolg een plek zouden moeten krijgen. Met de huidige zes wicked problems en beperkt budget, is de ambitie van het programma in 2023-2026 hoog. Hierdoor kunnen we andere wicked problems in deze periode niet prioriteren.

5. Communicatieplan

Met MOOI in Beweging zetten we een beweging in gang waardoor onderzoeks- en innovatietrajecten steeds meer en beter bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen waar de samenleving en de sport- en beweegsector voor staan.

Met deze insteek heeft het programma een strategisch communicatie/marketingplan met grote ambities. In eerste instantie ligt de focus op het vergroten van de naamsbekendheid en positionering van MOOI in Beweging. Gevolgd door het bereiken van belanghebbenden/geïnteresseerden uit diverse sectoren (quadruple helix), samenbrengen van relevante partijen, ondersteunen van de wicked problem crews en later de communities. Dit vergt een forsere inzet op communicatie, we werken immers aan de groei van de beweging die we op gang hebben gezet die beter aansluit op de praktijk en ondersteunend is aan de community-vorming.

Belangrijke onderdelen van de communicatiestrategie zijn: strategische doelgroep communicatie (bedrijven, overheden, wetenschappers, intermediairs/eindgebruikers), positioneren en ondersteunen crews en community building.

Ambities

- Positionering MOOI: vertalen en visualiseren van het gedachtegoed van missie gedreven onderzoek en innovatie op een begrijpelijke wijze voor een heel scala aan diverse mensen en organisaties (bedrijfsleven, overheden, wetenschappers, intermediairs/eindgebruikers) op zo'n wijze dat ze in beweging komen en eraan gaan bijdragen.
- Crew/community building om diverse stakeholders te betrekken bij maatschappelijke uitdagingen in de sport en beweegsector. Daarbij de stakeholders die nog niet zo actief zijn (zogenaaemde unusual suspects) niet vergeten.

Communicatiedoelen

- Vergroten van naamsbekendheid van MOOI in Beweging
- Ontwikkelen van een duurzame crew/community door kennis

Samenwerking

In de communicatie werken we samen met Kenniscentrum Sport en Bewegen, Vereniging Sport en Gemeenten, NOC*NSF, en Sportinnovator. Ook vindt er afstemming plaats met de beweegalliantie. In het kader van de SPRONG call in 2023 gaan we ook op communicatie samenwerken met SIA.

Hoe treden we naar buiten?

We gebruiken een keur aan communicatiemiddelen en kanalen, bestaande en specifiek voor MOOI in Beweging ontwikkelde middelen zoals onder andere een landingspagina op internet (www.mooibeweging.nl), nieuwsbrief en visuals. De communicatiekanalen van onze samenwerkingspartners zijn daarbij ondersteunend. Uiteraard sluiten we, waar mogelijk, aan op de actualiteit of wat anderszins op een bepaald moment in de belangstelling staat. Zo zijn er bijvoorbeeld gedurende het jaar belangrijke evenementen of themaweken waar we op aan kunnen haken. Bijvoorbeeld Dag van het Sportonderzoek (DSO), E-health week, nationale sportweek.

Ondersteunen kwartiermakers en crews

De kwartiermakers en crews spelen in 2022 en 2023 ook een belangrijke rol in de communicatie wat betreft PR activiteiten over het werk dat ze doen. Het is van belang dat ze daarin proactief zijn en daar gaan we hen in ondersteunen.

Evenementen

In het najaar van 2023 organiseren we een congres. De focus zal liggen op opbrengst van de MOOI-methodiek en een blik op de toekomst. We willen dit congres ook benutten voor matchmaking voor de grote financieringsronde. Ook zullen er daarna meerdere events plaatsvinden om de community te ondersteunen.

Implementatie is in dit hoofdstuk niet apart beschreven omdat het integraal onderdeel uitmaakt van praktijkgericht onderzoek en werken en aan de kennisinfrastructuur en wicked problem communities.

6. Management en organisatie, plaats van het programma

Opdrachtgevers

Opdrachtgevers van het programma MOOI in Beweging zijn het Ministerie van VWS (Directie Sport) en NOC*NSF. Opdrachtgevers geven opdracht voor de uitvoering van het programma en stellen middelen ter beschikking. Eerste aanspreekpunt is de directie Sport bij VWS. NOC*NSF wordt hier structureel bij betrokken. Er zijn 2 momenten per jaar dat de opdrachtgevers met ZonMw overleggen over de ontwikkeling van het programma. ZonMw rapporteert tijdens deze overleggen over de inhoudelijke en financiële voortgang. Met NOC*NSF is er een samenwerkingsovereenkomst afgesloten, zij stellen jaarlijks een budget beschikbaar. Dit programmavoorstel is aan VWS gericht, en VWS overlegt met NOC*NSF over de goedkeuring ervan.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Samenwerking met NRPO SIA

Met NRPO SIA sluit ZonMw een samenwerkingsovereenkomst af, zie ook bijlage 2. SIA sluit aan als toehoorder bij het opdrachtgeversoverleg. SIA zet het SPRONG subsidie instrument in voor de ondersteuning van een onderzoeksinfrastructuur op Hogescholen die zich met sport bezighouden. ZonMw matcht dit budget in een onderzoeksprojecten call eind van 2023.

MOOI adviesraad

De MOOI adviesraad (zie voetnoot 3) bestaat uit vertegenwoordigers van relevante organisaties uit het veld van onderzoek en innovatie in sport en bewegen. De adviesraad adviseert aan ZonMw op hoofdlijnen over de inhoud, uitvoering en ontwikkeling van het programma. Rollen zijn begeleiden en adviseren, niet sturen. Met distantie en overzicht, gevoed vanuit het veld waar men uit komt. Bij strategische kwesties en/of volgende strategische stappen kan ZonMw de MOOI adviesraad raadplegen.

NOC*NSF is zowel opdrachtgever als lid van de MOOI adviesraad. Binnen NOC*NSF zijn die rollen gescheiden door verschillende vertegenwoordigers. NOC*NSF in de MOOI adviesraad vertegenwoordigt de vereniging- en topsport.

Samenwerking met Sportinnovator

Met Sportinnovator heeft ZonMw een samenwerkingsovereenkomst waarin enerzijds in co-creatie financieringsinstrumenten voor innovatie worden ontwikkeld en ingezet, en anderzijds strategische en inhoudelijk wordt samengewerkt om onderzoek en innovatie voor het veld van sport en bewegen te versterken en duidelijk te positioneren. Verbinding vinden ZonMw en Sportinnovator in gezamenlijke strategisch afstemming, gezamenlijk bouwen aan een kennisinfrastructuur voor sport en bewegen, afstemmen van netwerken en overzicht bieden. Bijvoorbeeld op living labs werken Sportinnovator en ZonMw samen in de uitbreiding en intensivering van living labs sport en bewegen (zie paragraaf 4.2.2.).

De wicked problem crews leveren halverwege 2023 plannen op voor onderzoek en innovatie. Deze plannen worden wat betreft het innovatiedeel ook aangeboden aan het Topteam Sport. In de opdracht van VWS aan Sportinnovator is gevraagd om expliciet aan te geven hoe het Topteam Sport een bijdrage kan leveren aan de wicked problems. Dit wordt gezamenlijk verkend en ingevuld. In het programmavoorstel van Sportinnovator wordt hier ook nader op ingegaan. De betrokkenheid van Sportinnovator is geborgd via de adviesraad en bijdrage aan de kennis- en innovatiescan. De concrete inhoudelijke invulling voor de wicked problems is voorzien via het actief betrekken van de netwerken van Sportinnovator, samenwerking op living labs, en via het platform met data analytics van Sport Data Valley.

Specifiek is vanuit Sportinnovator in 2023 al inzet mogelijk op het wicked problem 'Bewoners in aandachtswijken sporten minder' via het Sportinnovator programma Innovaties voor sportdeelname lage SES. Met Sportinnovator als co-opdrachtgever van het innovatieplatform duurzaamheid gemeenten is er een verband met het wicked problem 'De sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt'.

'GiveMe5', wat over jongeren in het vmbo gaat, is opgestart door Sportinnovator met bijdrage van ZonMw. Het heeft verband met het door ZonMw gefinancierde VMBO sportlab en wicked problem 'Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit'.

Samenwerking met Kenniscentrum Sport en Bewegen (KcSB)

Met KcSB wordt met een samenwerkingsovereenkomst in de loop van de eerste helft van 2023 afgesproken de bestaande samenwerking (resultaten onderzoeksprojecten verspreiden, strategisch en communicatief samenwerken in MOOI, implementatienetwerk) te continueren, met daarnaast de intentie om gezamenlijk te werken aan kennisinfrastructuur.

Wicked problem crews

Wicked problem crews worden eind 2022 en begin 2023 samengesteld uit mensen vanuit diverse achtergronden (quadruple helix), op initiatief van een kwartiermaker die in opdracht van ZonMw werkt. Crews hebben een verandermisssie: met onderzoek en innovatie beogen zij oplossingen te bieden voor maatschappelijke uitdagingen. Deze crews hebben als opdracht voor de eerste helft van 2023 het maken van een strategisch plan als betekenisvolle handreiking voor het veld van sport en bewegen, en agenderend voor de inhoudelijke programmering van MOOI in beweging. De plannen beschrijven welke kennisinfrastructuur er is en bevatten adviezen hoe die verder te ontwikkelen. Het is op dit moment nog onduidelijk welke rol de crews oppakken nadat deze strategische plannen zijn opgeleverd. Aan hen wordt gevraagd welke rol zij zelf zien bij de wicked problem communities.

ZonMw programmacommissie sport en bewegen

Voor het programma MOOI in Beweging richten we een deskundige, onafhankelijke en neutrale ZonMw programmacommissie in met een driedelige opdracht. De programmacommissie:

- 1) is verantwoordelijk voor het programma MOOI in Beweging en stelt het jaarlijkse bestedingsplan voor het programmabudget vast,
- 2) draagt zorg voor de beoordeling van subsidieaanvragen en prioritering om te komen tot honorering of afwijzing van voorstellen passend binnen het programma en budget (naast mogelijk ook een rol in aanbestedingsprocedures), waarmee het ZonMw bestuur wordt geadviseerd, en
- 3) monitort en begeleidt gefinancierde projecten, en bespreekt (tussentijdse) evaluatie(s) van het programma.

Leden van de commissie worden door het bestuur van ZonMw benoemd.

De verdeling van de budgetten voor onderzoeksprojecten en kennisinfrastructuur (zie paragraaf 4.1. en 4.2.1.) wordt jaarlijks besproken in de ZonMw programmacommissie sport en bewegen. Hieruit volgt een bestedingsplan waarvoor het kader van de liquiditeitsbegroting taakstellend is. Dit bestedingsplan bespreekt ZonMw in een jaarlijks overleg met de opdrachtgevers.

De programmacommissie heeft een kern die de ontwikkeling van het programma nauw volgt, en een pool (schil er om heen) waarin we, afhankelijk van het financieringsinstrument, deskundigheid mobiliseren om aanvragen te kunnen beoordelen. Zo is bijvoorbeeld bij de beoordeling van living labs aanvragen deskundigheid van lokale settings van belang. In een commissievergadering zoeken we naar een balans van inhoudelijke deskundigheid en deskundigheid op het gebied van (kwaliteit van) onderzoek en innovatie.

Het is nog onduidelijk of en hoe de wicked problem crews na de zomer van 2023 een rol gaan oppakken in MOOI in Beweging. Omdat zij de strategische plannen hebben gemaakt is aannemelijk dat er een rol is (eigenaarschap) voor de crews om de verdere ontwikkeling bijvoorbeeld aan te jagen. De crews hebben dan zicht op welk onderzoek relevant kan zijn, en welke innovaties nodig. Hoe zich dat verhoudt tot de ZonMw commissie die het ZonMw bestuur adviseert over relevantie en kwaliteit van financieringsaanvragen, moet nog worden uitgewerkt. Hierbij is de code omgang per persoonlijke belangen van toepassing.

Positionering van het programma MOOI in Beweging en ZonMw in het veld

In het veld van sport en bewegen zijn er veel verschillende samenwerkingen, overleggen, gremia, bewegingen en ontwikkelingen. Het lectorenplatform sport heeft een eigen onderzoeksagenda opgesteld, en het Watertoren-overleg (hoogleraren sportonderzoek aangevuld met HBO vertegenwoordiging) heeft roadmaps ontwikkeld op een drietal thema's voor de sport. Deze agenda's

overlappen deels met de wicked problems. Met de beweegalliantie is verbinding mogelijk om de ambitie om meer Nederlanders in beweging te krijgen, te ondersteunen met goede en nieuwe kennis. Er komt een vervolg op sport- en preventie-akkoorden. Er is een leefstijlcoalitie in ontwikkeling (ZonMw, TNO, patiënten federatie). De sportieve en beweegrijke generatie van SGF en NOC*NSF wordt opgestart. Gezonde beweegvriendelijke leefomgeving wordt programmatisch vanuit RIVM, VWS en ZonMw aangevlogen. Het integraal zorgakkoord heeft als speerpunt o.a. preventie, et cetera. MOOI in Beweging positioneert zich in deze netwerken, overleggen en ontwikkelingen door het belang van goede kennis(-ontwikkeling), implementatie en innovatie voor sport en bewegen te benadrukken en een goed functionerende kennisinfrastructuur, om complexe vraagstukken aan te pakken (wicked problems). Het programma MOOI in Beweging zet de MOOI methodiek (zie hoofdstuk 2) in om kennis te ontwikkelen, gebruiken, implementeren en te innoveren.

ZonMw heeft naast de rol van financier, in MOOI in Beweging een aanjagende, verbindende en faciliterende rol om diverse stakeholders die nodig zijn voor het oplossen van maatschappelijke uitdagingen te betrekken via onderzoek en innovatie. ZonMw neemt het voortouw in het verder bouwen aan de kennisinfrastructuur, in directe samenwerking met Sportinnovator en Kenniscentrum Sport en Bewegen. Onder andere geven we vorm aan deze rol door het faciliteren van (de ontwikkeling) van wicked problem crews en communities en de kennisinfrastructuur in aanvulling op wat er al is. We dragen bij aan:

- overzicht krijgen
- coördinatie en sturing in onderzoek en innovatie in sport en bewegen
- zorgen voor aansluiting op de praktijk
- faciliteren van het veld om zichzelf te organiseren (interdisciplinair en kennisketenbreed).

ZonMw 's positie is die van een onafhankelijke, neutrale partner. ZonMw werkt programmatisch.

Besluitvorming over financiële middelen, en subsidievormen

Het budget van het programma MOOI in Beweging zetten we in voor praktijkgericht onderzoek en innovatie, voor implementatie, en om de beweging naar steeds meer en beter aansluiten bij de praktijk te ondersteunen (wicked problem community en infrastructuur). In hoofdstuk 8 is een begroting opgenomen, zie ook bijlage 4. Hoe de verhouding zal zijn tussen middelen voor onderzoek, innovatie en implementatie, en middelen voor kennisinfrastructuur is op het moment van schrijven van dit programma nog niet duidelijk. In 2023 zijn de uitgaven bekend, voor de jaren daarna is een indicatie gemaakt. De programmacommissie bespreekt jaarlijks de bestemming van middelen in het jaar daarna. De liquiditeitsbegroting is kaderstellend: bedragen moeten worden uitgegeven in de aangegeven jaren.

Aan de hand van de beoordeling van zes strategische plannen midden 2023 (door de wicked problem crews), zullen middelen bestemd voor onderzoek, innovatie en implementatie voor de zomer van 2023 worden verdeeld over de zes wicked problems. De MOOI adviesraad levert daartoe een advies op eind mei 2023, over kwaliteit, impact en kansrijkheid van deze zes strategische plannen. ZonMw ontwikkelt hiertoe een toetsingskader. De ZonMw programmacommissie sport en bewegen bespreekt dit advies en de besteding van het resterende/beschikbare budget in relatie tot de wicked problems. Hieruit volgt een bestedingsplan waarin is opgenomen:

- Een sleutel voor de verdeling van de middelen over de wicked problems. Dit is bijvoorbeeld nodig voor de aansturing van de eerste grote MOOI ronde (zie hoofdstuk 8)
- Een plan voor de besteding van de middelen in 2024 (en mogelijk daarna), waarin is opgenomen hoe de verdeling is over de hoofdactiviteiten van het programma (zie paragraaf 4.1 en 4.2.1). Het kader van de liquiditeitsbegroting is taakstellend.

In een jaarlijks overleg met de opdrachtgevers bespreekt ZonMw dit bestedingsplan.

In dit stadium van het programma is weinig specifiek te zeggen over het financieringsinstrumentarium dat ZonMw inzet om de programmadoelen te bereiken. De inzet hiervan hangt namelijk sterk samen met de strategische plannen van de wicked problem crews en de verdeling van de middelen over de wicked problems. Voor de inzet zijn er wel uitgangspunten te formuleren. Voor inhoudelijke onderzoek, innovatie en implementatie:

- Financiering van praktijkgericht onderzoek en implementatie, en dus ook co-financiering door of van de praktijk.

- Samenwerking met praktijk bij ontwerp, uitvoering en implementatie
- Gebruikersgericht, dus met gebruikers aan boord aan de voorkant
- Vraagstukken uit de strategische plannen zijn kader voor onderzoek
- Bij voorkeur financiering van grote consortia met een fasering in de uitvoering met toets momenten (go/no go)
- (Strategische) afstemming met Sportinnovator en de inzet van middelen vanuit dat programma, en mogelijke andere programma's in ZonMw.

Concreet is wel dat ZonMw eind 2023 een subsidie-oproep met een totale waarde van circa 4M euro publiceert. Dit zal een open call zijn, waarbij Hogescholen die door SIA via het subsidie-instrument SPRONG (zie bijlage 2) zijn geselecteerd, voor 2M euro financiële ondersteuning kunnen krijgen (geoordeeld budget). In de 2^e helft van 2023 kan in overleg met de opdrachtgevers de keuze voor aanvullende/andere subsidie instrumenten gemaakt worden.

Voor kennisinfrastructuur en wicked problem communities is evenmin duidelijk wat voor instrumenten kunnen worden ingezet na 2023. Wel is duidelijk hoe we op lokaal niveau living labs gaan financieren (zie bijlage 3): begin 2023 zal er een open call zijn voor nieuwe living labs en eind 2023 een gesloten call voor experimenten door bestaande en nieuwe living labs. Met SIA is afgesproken, dat zij in samenwerking met ZonMw in 2023 via het SPRONG instrument (een selectie van) Hogescholen gaan financieren met de versteviging van de onderzoeksinfrastructuur ten behoeve van de wicked problems. Dit zal vooral op regionaal niveau zijn. In 2023 overleggen we met partijen in de bestaande kennisinfrastructuur wat er voor nodig is om die beter werkend te krijgen. Dan krijgen we ook houvast waar middelen kunnen worden ingezet. Ook hier zijn uitgangspunten te formuleren:

- Wicked problems / maatschappelijke uitdagingen zijn het organiserende principe voor de kennisinfrastructuur
- Op basis van gezamenlijk begrip (door partijen kennisinfrastructuur) identificeren wat aanvullend nodig is
- Zo optimaal mogelijk aansluiten bij wat er al is
- Ondersteunen van wicked problem communities (netwerken van mensen faciliteren) en structuren/organisaties. Zoeken naar een optimale mix.
- Streven naar borging na programmafinanciering.

Middelen uit het programma kunnen ook als co-financiering worden ingezet bij andere funders, als die bijdragen aan het oplossen van wicked problems. Hier betrekken we ook specifiek Europese mogelijkheden voor funding (Erasmus+, HorizonEurope). Ook kunnen we mogelijkheden verkennen bij grote funders als pensioenfondsen en Wereldbank; vanwege hun mogelijke interesse in grote maatschappelijke vraagstukken vanuit social return on investment.

7. Voortgangsbewaking en evaluatie

Voortgangsbewaking projecten en opdrachten

Het ZonMw bureau monitort en begeleidt de gesubsidieerde projecten en opdrachten zodanig dat de resultaten bijdragen aan de oplossing van de wicked problems en benut worden in de kennisinfrastructuur (door de nog in te richten wicked problem communities). Gesubsidieerde projecten leveren op enig moment tussen start en afronding (een) voortgangsrapportage(s) op. Dit is meestal halverwege de looptijd van het project. Daarnaast kunnen we tussentijdse projectbezoeken (site-visits) organiseren om de voortgang, manier van leren en verwachte impact van het project te bespreken. Bij site-visits kunnen ook andere gesubsidieerde projecten en geïnteresseerde partijen aansluiten om onderling leren te bevorderen. Het doel van een site-visit is dat het bureau en de programmacommissie zich ook een beeld kan vormen over het functioneren van een project en daar waar nodig van adviezen of aanbevelingen kan voorzien. Afhankelijk van het type gesubsidieerde projecten en de samenhang daartussen organiseren we ook uitwisselingsbijeenkomsten voor projectleiders op specifieke thema's of vraagstukken om onderling leren te stimuleren. De programmacommissie kan het bureau adviseren bij de voortgangsbewaking. ZonMw informeert de opdrachtgever schriftelijk over de projectvoortgang via het voortgangs- en jaarverslag.

Tussentijdse en eindevaluatie van het programma

In de programmatekst zijn de doelstellingen en hoofdlijnen van het programma weergegeven in hoofdstuk 3. Door het inbouwen van monitorings- en evaluatiemomenten gekoppeld aan deze hoofdlijnen kunnen we hier op bijstellen, indien nodig.

Dit programma ontwikkelt een methodiek (de MOOI methodiek) die praktijkgericht onderzoek en innovatie mogelijk maakt voor maatschappelijke uitdagingen (in sport en bewegen). Hoe deze MOOI methodiek werkt in de praktijk, wat we ervan leren in de verschillende fases en hoe dit beter kan is een belangrijk onderdeel van de programmaevaluatie. Daarbij reflecteren we ook op de mate van tevredenheid en betrokkenheid van stakeholders/partners in de methodiek. Aan het einde van de looptijd van het programma evalueren we daarnaast ook de inhoudelijke output die het programma heeft opgeleverd zoals beoogt met de doelstellingen van het programma.

Halverwege 2023 vindt een tussenevaluatie plaats, het voorbereidend programma 2021-2022 wordt hierin meegenomen. Dit is direct nadat de strategische plannen zijn opgeleverd. Deze tussenevaluatie richt zich op het evalueren van de eerste fases van de MOOI-methodiek: wat zijn lessen over succesvolle multi-stakeholder agendasetting en netwerkvorming op gebied van onderzoek en innovatie? Daarbij denken we aan vragen als:

- Hoe verliep het proces van prioritering van de wicked problems en ontwikkeling van de strategische plannen per wicked problem? Welke verschillende fases heeft de ontwikkeling gekend? Welke acties van ZonMw/kwartiermakers/crew hebben geholpen, en wat was de specifieke waarde daarvan?
- Hoe zijn de verschillende segmenten uit de quadruple helix in beide fases betrokken, met daarbij specifiek aandacht voor eindgebruikers en bedrijfsleven? Wat was daarin succesvol en wat niet?
- Wat maakt een wicked problem crew (tussentijds) succesvol, wat moet dan gerealiseerd zijn en wat zijn daarbij de belemmerende en bevorderende factoren? Brengt crewvorming automatisch ook goede consortiumvorming tot stand? Wat is er meer nodig?
- Hoe is de behoefte van het veld aan een duurzame wicked problem community? Kunnen deze communities belegd worden binnen de huidige kennisinfrastructuur en zo ja hoe? Wat is er eventueel aanvullend nodig?
- Zijn er mogelijkheden om andere financiers aan MOOI in Beweging te verbinden? Welke deuren kunnen geopend worden? Is MOOI in Beweging bekend in het veld van sport en bewegen?

Gedurende de verdere looptijd van het programma monitoren we vervolgens de ervaringen (zie hierboven onder 'voortgangsbewaking projecten en opdrachten') en benutten deze voor de verdere concretisering van het programma. De resultaten die we beogen met dit programma is onderdeel van een externe evaluatie. Deze evaluatie vindt begin 2026 plaats, zodat de resultaten input kunnen geven voor een eventueel vervolgprogramma vanaf 2027. Hieronder volgen alvast wat eerste specifieke gedachten over de inhoud van de evaluatie:

- Zijn de beoogde programmadoelstellingen haalbaar en/of behaald?

- Zijn de wicked problem communities succesvol in het oplossen van het wicked problem? Welke acties in welke fasen van leren, samenwerken en innoveren zijn behulpzaam en welke niet?
- Hoe kunnen wicked problem communities bestendig worden? Welke rol en toegevoegde waarde kan ZonMw als verbinder bieden in het faciliteren van deze netwerken, hoe tijdelijk kan die rol zijn?
- Hoe geef je dwarsverbanden tussen wicked problem communities vorm?
- Heeft de MOOI-methodiek tot de juiste focus geleid binnen onderzoek en innovaties? Heeft het onderzoek en innovatie beter verbonden? Sluit de opgeleverde kennis (uit onderzoek en innovaties) beter aan bij de praktijk, dan in het verleden? Hoe toetsen we dit aan de praktijk en de beoogde doelgroepen/intermediairs?
- Welke andere maatschappelijke uitdagingen zijn belangrijk en zouden een plek moeten krijgen in eventuele vervolgprogrammering?

Overleg met de opdrachtgevers

Deze programmatekst is beschreven op hoofdlijnen. Gedurende de looptijd wordt het programma nader ingevuld en geactualiseerd. ZonMw houdt de opdrachtgevers op de hoogte van de voortgang van het programma via (half-)jaarlijkse voortgangsgesprekken. Dit is specifiek naast de ZonMw organisatiebrede P&C cyclus. Financiële voortgangsinformatie is onderdeel van het voortgangsverslag.

8. Financiële omvang van het programma

Het totale budget van per 2023 beschikbaar gestelde (nieuwe) financiële middelen voor MOOI in Beweging (incl. living labs) is 15,1M euro. Financiers zijn het Ministerie van VWS en NOC*NSF. VWS draagt 13,5M euro bij. NOC*NSF beslist per jaar wat de bijdrage is; in de begroting wordt uitgegaan van 0,4M euro per jaar. Dit budget is als volgt onderverdeeld:

- 13,6M. euro naar MOOI in Beweging (12M euro VWS, 1,6M euro NOC*NSF), en
- 1,5M. euro naar living labs

SIA zet met een bijdrage van 2,0M euro het financieringsinstrument SPRONG in voor de onderzoeksinfrastructuur bij Hogescholen.

Looptijd van het programma is van 2023 tot en met 2026. Middelen die in 2022 nog niet zijn besteed in het voorbereidende programma worden in 2023 verplicht. Dit geldt ook voor de middelen die vanuit het programma Sportimpuls eind 2022 worden overgezet naar het programma MOOI in Beweging. Onduidelijke of onzekere factoren bij het totale budget zijn:

1. De bijdrage van NOC*NSF die nu per jaar gesteld is op 0,4M euro. Elk jaar wordt dit opnieuw besloten.
2. Middelen uit andere/voorgaand programma's:
 - 2a. Resterend budget uit het voorbereidende programma MOOI,
 - 2b. Budget uit Sportimpuls dat eind 2022 wordt overgeheveld, en
 - 2c. Resterend budget van living labs eind 2022.Er volgen nog verplichtingen in 2022. Begin 2023 is bekend wat kan worden overgeboekt. Dit zal circa 4M euro zijn.

Dit budget wordt in 2023 ingezet voor de call eind 2023 (1,6M euro), living labs (ca. 1M euro), wicked problem crews (ca. 0,3M euro), communicatie/congres (0,2M) en programmabeheer (ca. 0,9M euro).

Bijlagen

Bijlage 1 Wicked problems van MOOI in Beweging
Bijlage 2 Samenwerking tussen ZonMw en SIA
Bijlage 3 Plan van aanpak living labs sport en bewegen
Bijlage 4 Opdrachtbrief
Bijlage 5 Aanbiedingsbrief
Bijlage 6 Goedkeuringsbrief

Bijlage 1 Wicked problems van MOOI in Beweging

(zie ook www.mooibeweging.nl)

Halverwege 2022 hebben de MOOI adviesraad en de opdrachtgevers van het programma zes wicked problems (WP's) vastgesteld waar we in MOOI in Beweging mee aan de slag gaan. Deze geprioriteerde wicked problems vormen het inhoudelijk kader voor de programmering binnen MOOI in Beweging en de kennisinfrastructuur die we beogen.

WP1: Bewoners in aandachtswijken sporten minder

Gezonder leven en meer meedoen in de samenleving door meer te bewegen en sporten.

Mensen met een laag inkomen en een lage opleiding, sporten en bewegen vaak minder dan mensen met een hoog inkomen en hoge opleiding. Het percentage hoogopgeleide Nederlanders dat wekelijks sport is bijna twee keer zo hoog (71 procent) als het percentage laagopgeleiden (36 procent). Bijna de helft van de laagste inkomensgroepen sport nooit. In aandachtswijken concentreert zich deze problematiek. De vraag is hoe de sportdeelname en beweegtijd in deze wijken structureel kan toenemen.

WP2: Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit.

Kinderen en jongeren zijn gezonder als ze vaardiger zijn in bewegen, meer bewegen en aan sport doen.

Kinderen en jongeren bewegen steeds minder en zijn motorisch steeds minder vaardig. Dit heeft een negatief effect op de gezondheid, sportdeelname en persoonlijke ontwikkeling van kinderen. Voor kinderen en jongeren is vaardig zijn in bewegen en voldoende bewegen een belangrijke voorwaarde om een leven lang te blijven bewegen en sporten. Maar vooral is het belangrijk dat kinderen plezier ervaren in bewegen en sporten. Hoe kunnen we het tij keren?

WP3: Sport en bewegen wordt te weinig ingezet binnen de gezondheidszorg.

Een betere kwaliteit van leven en lagere kosten door sport en bewegen als onderdeel van (preventieve) behandeling en zorg.

Het is bekend dat dagelijks bewegen en sporten goed is voor de gezondheid. Ook als je ziek bent of in de gezondheidszorg behandeld wordt, is het belangrijk om zo vitaal mogelijk te zijn vóór de behandeling. En zeker ook na de behandeling wil je sneller fitter worden met gepast bewegen en sporten. Bewegen en sporten is echter nog geen integraal onderdeel van de zorg en behandeling. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat zorgprofessionals bewegen gaan voorschrijven als preventie en behandeling van ziekten en aandoeningen?

WP4: De waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar.

Om de waarde van topsport te vergroten is meer inzicht nodig in wat die waarde voor de maatschappij betekent, en hoe die waarde tot stand komt.

In het Nationaal Sportakkoord is de ambitie vastgelegd om zoveel mogelijk Nederlanders te inspireren met de kracht van topsport. Aan topsport worden verschillende waarden gekoppeld: we beleven plezier aan topsport, successen van anderen inspireren ons en geven ons een trots gevoel, en het volgen en genieten van sport kan zorgen voor onderlinge verbinding. Hoe tonen we deze waarden aan, hoe maken we ze zichtbaar, en hoe vertalen we dit in maatschappelijke impact? Waartoe inspireert topsport? Wat is de betekenis van topsport in brede zin, dus voor de maatschappij, en hoe vergroten we dit?

WP5: De sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt.

Sportaccommodaties staan vaak leeg; beter benutten van sportfaciliteiten heeft veel voordelen.

In Nederland hebben we een geweldige sportinfrastructuur met faciliteiten, zoals sporthallen en -velden. Deze faciliteiten worden vooral 's avonds en in het weekend gebruikt. Op andere momenten staan ze, vooral bij de buitensporten, leeg. Hoe zorgen we ervoor dat nieuwe doelgroepen meer en beter gebruikmaken van de bestaande sportinfrastructuur?

WP6: De betaalbaarheid van sport staat onder druk.

Met sport willen we grotere maatschappelijke impact, maar hoe betalen we kwaliteit en professionalisering?

Sport en bewegen heeft een positieve impact op onze maatschappij en economie. Het effect op gezondheid, welbevinden, participatie en sociale cohesie is groot. Sporten is gezond en daarnaast

creëren we met sportactiviteiten een laagdrempelige ontmoetingsplek voor iedereen die dat wil. Op deze wijze voorkomt sporten sociale problematiek. Helaas zijn sportfaciliteiten niet altijd voor iedereen toegankelijk, waardoor mensen niet kunnen of willen meedoen. De hoge eisen die aan de sport worden gesteld zoals maatschappelijk nut, betere veiligheid en meer professionaliteit hebben een prijs. Maar hoe houden we de sport betaalbaar? De relatie tussen investering en impact is complex en de prijs en betaalbaarheid wordt door veel factoren beïnvloed.

Wat is er nodig om een integraal aanbod van goede kwaliteit te ontwikkelen, door sportverenigingen en sportondernemers, dat mensen die nu nog niet (genoeg) bewegen, aan het sporten krijgt? Investeren en professionaliseren ligt voor de hand, maar hoe houden we het ook betaalbaar?

Naast bovenstaande wicked problems zijn er ook drie dwarsdoorsnijdende thema's geïdentificeerd die voor alle wicked problems relevant kunnen zijn:

Integraal samenwerken en de klant centraal

Om verandering te realiseren bij de wicked problems is samenwerking tussen verschillende sectoren nodig, maar die samenwerking wordt in de praktijk vaak als lastig ervaren en levert nog niet altijd concrete resultaten op. Er is meer samenwerking nodig tussen de sport- en beweegsector en andere sectoren zoals zorg, welzijn, onderwijs en overheden. Om bijvoorbeeld belemmeringen weg te nemen bij jongeren, patiënten en mensen met lage inkomens om te gaan sporten en bewegen is een integrale aanpak nodig, maar onze systemen zijn daar niet op ingericht. Bij de gewenste samenwerking tussen de verschillende sectoren zouden de mensen (klanten) en hun behoeften meer centraal moeten staan.

Techniek en data benutten

In de sportwereld, waaronder de topsport, wordt steeds meer data verzameld. Er zijn steeds meer apps en 'wearables' en omgevingssensoren, virtual reality (VR), augmented reality (AR) en beweeggames. Er zijn unieke kansen om vanuit de data nieuwe inzichten op te doen over bijvoorbeeld blessurepreventie en belemmeringen om te sporten en bewegen en technologie biedt kansen om mensen in beweging te krijgen. Gegevens worden echter nog maar beperkt vertaald naar praktische toepassingen om de sport te verbeteren. Er is specifieke kennis nodig over het benutten van technologie en data voor de sport. Data moet toegankelijk worden gemaakt en moet worden verbonden, data maar bovenal ook veilig worden opgeslagen en verwerkt. Dit stelt hoge eisen aan de data-infrastructuur. Sport Data Valley is hierbij een belangrijke partner.

Veilig sportklimaat creëren

Sport kan een grote positieve invloed hebben op mensen, maar dat kan alleen als het sport- en beweegaanbod sociaal veilig en toegankelijk is. Grensoverschrijdend gedrag is ook in de sport een probleem. In de breedtesport waar kinderen meestal worden begeleid door goedwillende vrijwilligers zijn meer waarborgen gewenst dat de kwaliteit van de begeleiding op orde is en grensoverschrijdend gedrag wordt voorkomen. Voor bijvoorbeeld mensen met een beperking en mensen met een migratieachtergrond is de sport vaak niet toegankelijk. Er dient aandacht te zijn voor inclusie, genderverschillen en diversiteit binnen de sport. Naast de breedtesport zijn er ook in de topsport zorgen over de cultuur waarbinnen talenten en topsporters worden uitgedaagd om grenzen te verleggen. Het creëren van een veilig sportklimaat moet een belangrijke plek innemen bij het doen van onderzoek binnen de wicked problems, bij beleidsvorming en bij het verbeteren van het sport- en beweegaanbod.

Bijlage 2: Samenwerking tussen ZonMw en SIA

ZonMw en SIA sluiten begin 2023 een samenwerkingsovereenkomst af ten behoeve van het uitzetten van middelen voor Hogescholen (onderzoeksinfrastructuur en praktijkgericht onderzoek) in 2023.

Met deze samenwerking geven ZonMw en SIA vervolg aan de in 2017 gestarte substantiële rol van Hogescholen in onderzoek in sport en bewegen, leggen we in de thematiek van het onderzoek (wicked problems) uitdrukkelijk de verbinding met wat het praktijkveld van de sport zelf heeft geprioriteerd, en gaan we betekenisvol impact maken met sport en bewegen onderzoek door Hogescholen.

SIA heeft een SPRONG-financiering⁽⁷⁾. SPRONG is een effectief financieringsinstrument om krachtige onderzoeksgroepen op Hogescholen te stimuleren en bij te dragen aan robuuste en duurzame (onderzoeks)infrastructuur rondom praktijkgericht onderzoek. SPRONG sluit aan bij relevante maatschappelijke thematiek. In dit geval bij de wicked problems die in MOOI in Beweging zijn geprioriteerd.

De samenwerking is erop gericht om, geleid door wicked problems, middelen beschikbaar te gaan stellen aan hogescholen (SPRONG) in combinatie met een aansluitende subsidie-oproep van ZonMw voor praktijkgerichte onderzoek en implementatie. Met deze middelen ontwikkelen hogescholen een ondersteunende onderzoeksinfrastructuur, en maken we praktijkgerichte projecten voor onderzoek en implementatie mogelijk.

Doelstellingen

Overlappend met algemene doelstellingen van MOOI in Beweging, de geprioriteerde maatschappelijke uitdagingen/wicked problems, en het SPRONG kader zijn de doelstellingen vanuit de samenwerking tussen SIA en ZonMw:

- Maatschappelijke samenwerking aanjagen en mogelijk maken ten behoeve van praktijkgericht onderzoek
- Het bestendigen en uitbouwen van netwerken en samenwerking tussen hogescholen op het gebied van onderzoek naar sport en bewegen.
- Het scheppen van de voorwaarden om tot vraagarticulatie, disseminatie en implementatie van (praktijkgericht) onderzoek te komen.
- Uitvoeren van praktijkgericht onderzoek in samenwerkingsverbanden (quadruple helix)

Subsidie-oproepen

1. MOOI(e) SPRONG SPORT (door SIA), lente 2023
 2. Praktijkgerichte onderzoek en implementatie subsidie-oproep (door ZonMw), eind 2023
- In beide calls werken ZonMw en SIA samen. SIA trekt SPRONG, en ZonMw de call eind 2023.

SPRONG (SIA, lente 2023)

De doelstelling van SPRONG is om krachtige onderzoeksgroepen te stimuleren rond missiegedreven onderzoek en innovatie. Bij een thematische SPRONG gaat het om het ontwikkelen van een krachtige onderzoeksgroep op een specifiek thema waarbij een maatschappelijke uitdaging centraal staat. MOOI in Beweging heeft zes wicked problems vastgesteld op het gebied van Sport en Bewegen, deze wicked problems vormen het inhoudelijk kader van MOOI(e) SPRONG SPORT. Op deze manier draagt MOOI(e) SPRONG SPORT bij aan het versterken van de infrastructuur en zodoende de randvoorwaarden voor het initiëren en uitvoeren van missiegedreven onderzoek op het gebied van sport en bewegen.

⁷ SPRONG (Stimuleren van PRaktijkgerichte ONderzoeksGroepen) stimuleert de samenwerking tussen onderzoeksgroepen van verschillende hogescholen die de potentie hebben om binnen 8 jaar uit te groeien tot krachtige SPRONG-groep, een SPRONG-groep bestaat uit een samenwerking tussen hogescholen en praktijkpartners, publieke instellingen en overheden. Partners in de SPRONG-onderzoeksgroep dragen minimaal 50% bij aan de totale trajectkosten.

Specificaties call:

- De aanvraag die in MOOI(e) SPRONG SPORT wordt ingediend betreft een SPRONG-traject van acht jaar.
- Het voorstel gaat in op de inzet van het instrument SPRONG van SIA de komende vier jaar. In 2026 wordt het project/de samenwerking geëvalueerd door SIA (i.s.m. ZonMw) en over het vervolg daarvan besloten.
- In de MOOI(e) SPRONG SPORT ronde zal slechts één aanvraag van een groep samenwerkende hogescholen worden gehonoreerd.
- Het onderzoek van de SPRONG-groep moet goed ingebed zijn in de omgeving. Daarmee zijn ook de praktijkpartners zoals bedrijven uit de beroepspraktijk (bijvoorbeeld mkb), publieke instellingen, overheden en andere kennis- of onderwijsinstellingen van belang.
- SPRONG moedigt keten brede samenwerkingen tussen MBO, HBO, WO en praktijkpartners aan voor het aanpakken van de maatschappelijke uitdagingen. Al deze partners kunnen onderdeel zijn van het consortium.
- Inter- en/of multidisciplinariteit is een belangrijke voorwaarde om de uitdagingen aan te pakken, en dus wordt er aan de hogescholen gevraagd om andere disciplines te betrekken dan sport en bewegen.

Praktijkgerichte onderzoekscall (ZonMw, eind 2023)

Het doel van deze call is het financieren van praktijkgericht onderzoek (en implementatie) dat bijdraagt aan de oplossing van de wicked problems. Het inhoudelijk kader wordt gevormd door de vraagstukken voor onderzoek en innovatie die uit de strategische plannen van de wicked problem crews naar voren komen (midden 2023). Samenwerking met de praktijk is voor de aanvragers van belang. Bij voorkeur financieren we grote consortia met een fasering in de uitvoering.

Financieel kader

Vanuit SIA kan in ieder geval 2M euro voor MOOI(e) SPRONG SPORT worden vrijgemaakt, die wordt aangevuld met cofinanciering vanuit de Hogescholen zelf. Vanuit de praktijkgerichte onderzoekscall wordt 4M euro beschikbaar gesteld, waarvan 2M euro voor de Hogescholen die met het SPRONG instrument worden geselecteerd. De overige 2M euro kan naar andere kennisinstellingen en praktijkorganisaties gaan.

Evaluatie na 4 jaar

Het is de intentie van SIA en ZonMw om na 4 jaar deze samenwerking met de Hogescholen te verlengen, onder voorwaarde dat:

- De evaluatie van MOOI(e) SPRONG SPORT in 2026 aanleiding geeft voor een vervolg
- De opdrachtgevers van ZonMw, VWS en NOC*NSF, positief staan ten opzichte van de verlening, en hierin de opdracht van VWS aan ZonMw voor de periode 2027 e.v. middelen voor vrij te maken.

Bijlage 3: Plan van aanpak living labs sport en bewegen

In deze bijlage staat meer achtergrond over de living labs en de financiering van de living labs.

Nieuwe living labs:

Onze ambitie is een sterke zelfvoorzienende netwerkstructuur van living labs op gebied van sport en bewegen. Een sterk netwerk houdt in dat meerdere living labs die met eenzelfde onderwerp bezig zijn samenwerken om te leren van elkaar, onderzoek te verrichten of samen te werken bij financieringsaanvragen. Daarom stimuleren we het opzetten van 15 nieuwe living labs die zich richten op de wicked problems van MOOI in Beweging. Om versnippering van onderwerpen te voorkomen vragen we ook de bestaande living labs (12) zich aan te sluiten bij de wicked problems van MOOI in Beweging. In 2023 maken 10 van de bestaande living labs gebruik van de VIMP financiering voor experimenten in 2023.

Samen met de bestaande 12 living labs is een training ontwikkeld voor personen en organisaties die geïnteresseerd zijn in het opstarten van een living lab. Daarnaast is een training ontwikkeld voor nieuwe living lab regisseurs. Deze trainingen ontwikkelen we aan de hand van de ervaringen in het nieuwe programma, door. We verwachten van de nieuwe living labs dat ze deelnemen aan deze trainingen.

Het opstarten van een nieuw living lab kent een lange doorlooptijd. Daarom starten we hier in het eerste kwartaal van 2023 mee. De nieuwe living labs krijgen een tweejarige opstart subsidie om een netwerk te bouwen en een labregisseur aan te stellen. Na een half jaar krijgen de labs de mogelijkheid om financiering voor een experiment aan te vragen.

De financiering voor living labs zetten we uit met drie subsidierondes:

- 1) Nieuwe living labs op wicked problem 1 (Sporten en bewegen in aandachtswijken) via het programma Sportinnovator: innovaties voor structureel verhogen van sportdeelname van mensen met lage inkomens | eind 2022-begin 2023. Dit is een open call.
- 2) Nieuwe living labs op de overige wicked problems | begin 2023. Ook een open call.
De nieuwe living labs verdelen we zo goed mogelijk over de wicked problems, afhankelijk van de aanvragen en de kwaliteit. Nieuw opgestarte living labs krijgen in de eerste fase een budget van 40-50k voor het opzetten van het lokale netwerk en de regiefunctie invullen.
- 3) Experimenten voor dan lopende living labs | eind 2023. Betreft dan al gefinancierde living labs, en dus een call op uitnodiging.

Verbeteren van de kwaliteit van de living labs

De 12 bestaande living labs die zijn opgestart in samenwerking met Sportinnovator en de G5 labs hebben allen één of meerdere experimenten uitgevoerd. Zij zijn onze voorlopers bij het borgen van de experimenten en de samenwerking in het lokale sportbeleid. Deze borging is noodzakelijk voor de living labs om op te kunnen schalen en op termijn financieel onafhankelijk te worden.

We ondersteunen de living labs door de aangesloten hogescholen onderzoek te laten verrichten naar de werkende principes binnen de bestaande living labs. De opdracht hiervoor zetten we half 2023 uit. Daarnaast wordt er onderzocht welke werkende principes generiek zijn en voor alle living labs sport en bewegen gelden. Dit wordt vergeleken met bestaand onderzoek naar werkende principes van living labs binnen andere sectoren. De uitkomsten van het overkoepelende onderzoek gebruiken we om onze methode voor het opzetten en begeleiden van living labs aan te passen. Dit overkoepelende onderzoek zetten we in 2024 uit.

De bestaande labs maken een keuze binnen welk wicked problem ze onderdeel gaan uitmaken van de kennisinfrastructuur. Zij kunnen mogelijk ook in 2024 in aanmerking komen voor financiering van nieuwe experimenten. Per experiment budgetteren we 25-30k. De experimenten verdelen we zo veel mogelijk over de wicked problems.

Midden-eind 2026 zetten we een evaluatie op om deze aanpak, de successen en geleerde lessen op te halen en in te zetten voor mogelijke voortzettingen in het land.

Versterken infrastructuur

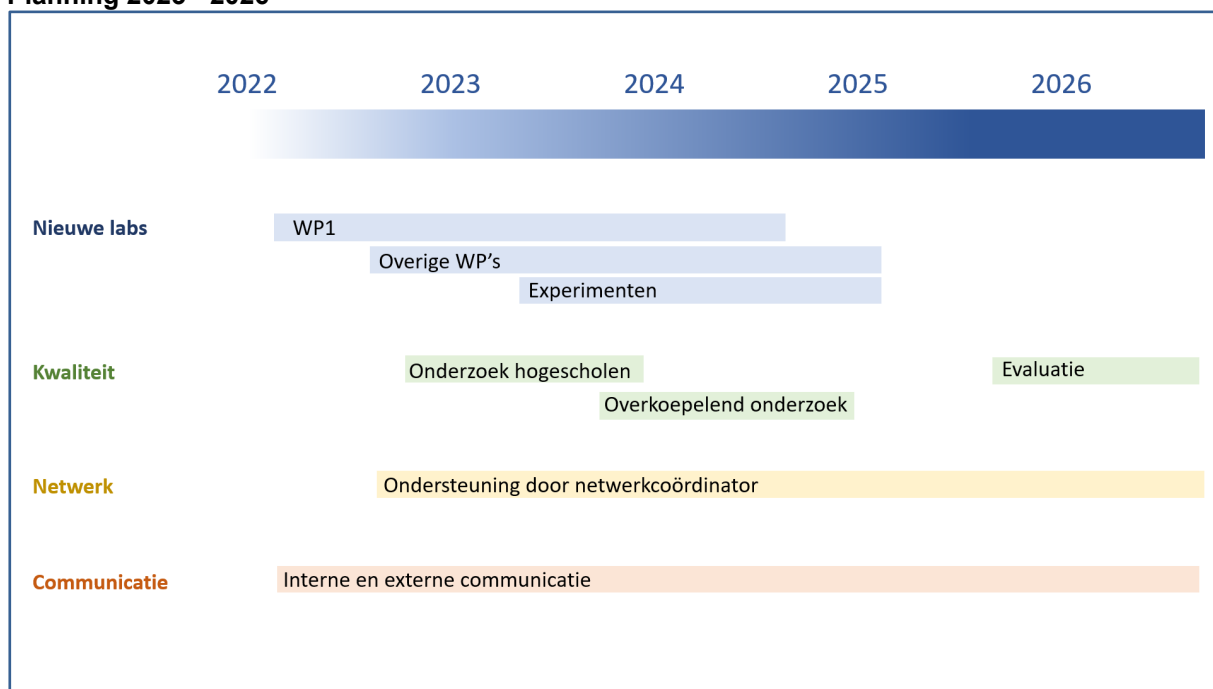
Living labs die eerder door ZonMw en Sportinnovator zijn gefinancierd, alsmede de in de G5 ontwikkelde living labs nemen deel in het netwerk Living labs sport en bewegen. De nieuwe living labs die de komende jaren ontstaan worden toegevoegd aan dit netwerk. Van de bestaande living labs verwachten we een actieve rol in het betrekken van de nieuwe living labs bij het netwerk. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor aansluiting bij de living labs die in het VMBO sportlab worden gestart, en mogelijke andere living labs die op het thema van sport en bewegen actief zijn of worden.

Door de bundeling van al deze labs ontstaat een krachtig netwerk waarbinnen samenwerking en kennisuitwisseling wordt gefaciliteerd. De uitwisseling in het netwerk helpt de labs om inzicht te krijgen op wat werkt, in welke context en onder welke omstandigheden. Deze kennis en informatie is noodzakelijk om de samenwerking en de experimenten te kunnen borgen in het lokale beleid. Het netwerk wordt ondersteund in doorgroei en samenwerking door een aan te stellen netwerkcoördinator. Deze coördinator is de spil van het netwerk en zorgt dat de living labs gebruik kunnen blijven maken van de monitoring, begeleiding, methodiek ontwikkeling en deskundigheidsbevordering.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk onderdeel van de inzet op living labs. We communiceren intern binnen het netwerk maar ook extern over de methodiek van living labs, over de lessen uit de ontwikkeling en doorontwikkeling ervan, hoe ze bijdragen aan de kennisinfrastructuur, wat de toegevoegde waarde is en natuurlijk over de resultaten van de experimenten. De living labs binnen het netwerk helpen actief mee bij het verspreiden van de opgedane kennis.

Planning 2023 - 2026

In de lente van 2023 is er een open subsidieronde voor nieuwe living labs, eind 2023 en eind 2024 zijn er gesloten subsidierondes voor experimenten in het netwerk van living labs. Het budget voor begeleiding, methodiekontwikkeling en borging wordt gelijk over de jaren 2023-2026 verdeeld.

Samenwerking met Sportinnovator

De samenwerking met Sportinnovator wordt voortgezet. Bij het stimuleren van de nieuwe living labs op het gebied van meer bewegen in aandachtswijken is Sportinnovator de eerste aanspreekpersoon. ZonMw heeft hierin de rol als inhoudelijk adviseur en is verantwoordelijk voor het uitzetten van de financieringsmogelijkheden. Bij de andere nieuwe living labs is ZonMw in de lead. Bij de coördinatie

en kwaliteitsbevordering van het netwerk is ZonMw inhoudelijk verantwoordelijk. Sportinnovator adviseert hierin.

De communicatie wordt door beide partijen gezamenlijk opgepakt.

Financieel kader living labs

De volgende financiële middelen zijn beschikbaar:

- Vanuit VWS is voor de periode 2023-2026 1,5M euro beschikbaar voor living labs. Hierbij wordt sport en bewegen gezien als onderdeel van leefstijl en als middel in de preventieve aanpak.
- Vanuit VWS is voor de periode 2022-2024 2M euro beschikbaar gesteld voor het programma "Sportinnovator: innovaties voor structureel verhogen van sportdeelname van mensen met lage inkomens", waarvan 0,5M euro beschikbaar wordt gesteld voor living labs. Hiermee stimuleren we de ontwikkeling van nieuwe living labs in aandachtswijken en/of voor doelgroepen met een lage SES.
- Vanuit het programma MOOI in Beweging kunnen mogelijk andere/aanvullende living labs gefinancierd worden die aansluiten op de wicked problems die geprioriteerd zijn. Of dit wenselijk is zal verderop in het programma moeten gaan blijken, als de inzet van de financiering van de kennisinfrastructuur duidelijker wordt.

Een aandachtspunt is de tijdelijkheid van deze financiering. (Nieuwe) living labs kenmerken zich door een zorgvuldige aanpak (draagvlak en vertrouwen winnen) en daarmee een lange doorlooptijd. Dit is te zien in alle sectoren waar living labs opgestart worden. Na 2026 is er nog geen zich op aanvullende middelen, daarom is het zaak vanaf de start aan de borging van de living labs te werken.

Inzet van de financiële middelen:

Middel	Doel
Vanuit Sportinnovator programma (0,5M)	Ondersteunen van bestaande living labs en stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe living labs in aandachtswijken en/of voor mensen met lage inkomens (wicked problem 1 Sporten en bewegen in aandachtswijken).
Vanuit bestrijding volksziekten (1,5M)	Het verbeteren van de kwaliteit en infrastructuur. Het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe labs en het doorgroeien van bestaande living labs op gebied van jeugd, bewegen in de gezondheidszorg, sportinfrastructuur (overige wicked problems 2, 3, 4, 5 en 6). Mensen in beweging krijgen is van belang voor het voorkomen van volksziekten.
MOOI in Beweging (budget afhankelijk van strategische plannen)	Het waar nodig stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe living labs en het doorgroeien van bestaande living labs op jeugd, bewegen in de gezondheidszorg, waarde van topsport, sportinfrastructuur en betaalbaarheid (wicked problems 2, 3, 4, 5 en 6)

Bijlage 4 Opdrachtbrief

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

ZonMw
T.a.v. het bestuur
Postbus 93245
2509 AE DEN HAAG

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Directie Sport
Team 2

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
E. van der Heide
Coördinerend
Beleidsmedewerker
M +31(0)6-55488009
e.vd.heide@minvws.nl

14 OKT. 2022

Datum
Betreft Missiegedreven ontwikkeling onderzoek en innovatie
sport en bewegen

Geacht bestuur,

Op 26 mei 2021 heeft u een brief ontvangen, waarin is aangegeven dat u twee jaar lang ervaring kon op doen met 'de ontwikkeling van een aanpak om missiegedreven onderzoek en innovatie vorm te geven'. Daarnaast is, in samenwerking met Sportinnovator, ervaring opgedaan met de opzet en begeleiding van 'living labs'.

Hierbij verzoek ik u om voor het vervolg een programmavoorstel te ontwikkelen voor de doorontwikkeling van het programma missiegedreven ontwikkeling van onderzoek en innovatie ('MOOI') voor de jaren 2023-2026. Daarbij vraag ik u in het programma in samenspraak met Sportinnovator een voorstel op te nemen voor het verder ontwikkelen van de 'living labs'. Verder bevestig ik in deze brief het budget voor de uitvoering van het programma 'topsportevenementen'. In het vervolg van deze brief geef ik u een aantal aandachtspunten mee.

1. Programma Missiegedreven Ontwikkeling van Onderzoek en Innovatie ('MOOI'):

Centraal staat bij de ontwikkeling van de nieuwe aanpak de vraag van de (sport) praktijk en het structureel betrekken van de praktijk bij onderzoek en innovatie. De afgelopen twee jaar zijn eerste stappen gezet. De sandpit om sporten en bewegen bij VMBO leerlingen te bevorderen, de living labs en het implementatienetwerk zijn het eerste resultaat van de inspanningen.

Het proces dat is georganiseerd om te komen tot een beperkt aantal inhoudelijke prioriteiten (wicked problems) voor de toekomst geeft richting voor het vervolg. U bent inmiddels voortvarend met vervolgstappen aan de slag. Ik verwacht dat u bij de ontwikkeling van het programma van de volgende randvoorwaarden uitgaat:

- De geprioriteerde wicked problems, zoals voortgekomen uit het brede consultatieproces zijn het inhoudelijk kader. In het programma wordt beschreven hoe om te gaan met andere mogelijke wicked problems.
- Praktijkpartners zijn structureel bij vraagarticulatie betrokken en worden duurzaam tijdens onderzoek en innovatie betrokken. Implementatie van onderzoeksresultaten tijdens en na het onderzoek wordt bevorderd.
- De governance van het programma MOOI is duidelijk omschreven. Onderdeel hiervan is de beschrijving van de samenwerking met het Kenniscentrum Sport en Bewegen en Sportinnovator.

Kenmerk
3435484-1035105-S
Uw brief

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

- Het voorstel bevat een omschrijving van de beoogde samenwerking met SIA waaronder een voorstel voor structurele samenwerking bij financiering van onderzoek. Het gaat in op de inzet van het instrument SPRONG van SIA de komende vier jaar. In 2026 wordt de samenwerking geëvalueerd en over het vervolg daarvan besloten.
- Er is een beschrijving hoe onderzoek en innovatie in het programma elkaar versterken.

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Directie Sport
Team 2

2. Programma Topsportevenementen:

VWS heeft in de algemene opdrachtbrief aan ZonMw gevraagd om een programma te ontwikkelen voor topsportevenementen. Op 13 juli heeft u een voorstel voor een onderzoeksprogramma op het gebied van topsportevenementen ingediend.

Doelstelling van het onderzoeksprogramma is om samenwerking en kennisoverdracht op dit thema te verbeteren en nieuwe kennis te ontwikkelen over de voorwaarden waaronder een topsportevenement maatschappelijke waarde voortbrengt. Het programma vindt aansluiting met de Nederlandse Topsportevenementenstrategie 2021-2030 (NTS). Het budget dat het ministerie van VWS ter beschikking stelt voor uitvoering van dit programma vanaf 2023 vormt een aanvulling op het budget voor het programma missiegedreven onderzoek en innovatie sport en bewegen. Hierbij ken ik de middelen voor uitvoering van het programma toe. Qua voortgang en verantwoording wordt aangesloten op de lopende afspraken in het programma missiegedreven onderzoek en innovatie sport en bewegen.

3. Living labs

De lopende 'living labs' zijn een samenwerkingsverband tussen het MOOI programma en Sportinnovator. VWS vraagt ZonMw de samenwerking voort te zetten en bij de verdere ontwikkeling het volgende te betrekken.

- VWS vraagt om de inzet op living labs te richten op de ambities van het nieuwe kabinet zoals neergezet in de beleidsbrief (Top)sport 2022 en verder¹ en de beweegbrief 2022². In het voorstel wordt ingegaan op de aansluiting van de lopende en nieuwe living labs bij de implementatie van 'MOOI'.
- Indien de voorgenomen extra middelen (zie onderstaande passage onder 'Financiën') ter beschikking komen voor onderzoek naar en aanpak van de preventie van volksziekten, is beschreven hoe de living labs hier een bijdrage aan leveren.
- VWS vraagt in het voorstel zowel in te gaan op
 - de wenselijkheid nieuwe living labs op te zetten
 - bestaande living labs uit te breiden en/of verder te ontwikkelen
 - in te gaan op de wijze waarop kennisverspreiding van de opbrengsten van de (huidige) living wordt bevorderd en de kwaliteit van de labs wordt verhoogd.
- In het plan doet u een voorstel voor benodigde samenwerkingsafspraken met Sportinnovator voor het vervolg. Aan Sportinnovator zal via separate opdrachtbrief gevraagd worden via deze samenwerking de ontwikkeling van living labs vorm te geven.

¹ Kamerstuk 30234, nr. 304

² Kamerstuk 30234, nr. 302

Financiën:

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Directie Sport
Team 2

- Vanuit bestaande middelen is er vanuit VWS voor de periode 2023 tot en met 2026 € 1.500.000,- per jaar beschikbaar voor de uitvoering van het programma 'MOOI'.
- Dit najaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de beoogde invulling van de extra middelen uit het coalitieakkoord voor sport- en beweegstimulering. Het voornemen is in de periode 2023 t/m 2026 per jaar € 1.500.000,- ter beschikking te stellen als aanvullende bijdrage voor het programma 'MOOI'.
- Dit najaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de beoogde invulling van de extra middelen uit het coalitieakkoord voor onderzoek naar en de aanpak van de preventie van volksziekten. Het voornemen is in de periode 2023 t/m 2025 per jaar € 500.000,- ter beschikking te stellen als aanvullende bijdrage voor de living labs.
- De extra middelen worden op Prinsjesdag gepresenteerd in de Rijkbegroting. De middelen zijn pas definitief nadat de Eerste en de Tweede Kamer de begroting van VWS hebben goedgekeurd.
- De resterende middelen van het programma Sportimpuls kunnen worden ingezet voor het programma 'MOOI'.
- Voor het onderzoeksprogramma topsportevenementen is beschikbaar: in 2022 € 50.055, in 2023 € 302.988,-, in 2024 € 388.637,-, in 2025 € 380.885,-, in 2026 € 403.276,- en in 2027 € 274.161,-.
- De intentie van NOC*NSF is om financieel bij te dragen aan het vervolg van het MOOI programma. VWS is in gesprek met NOC*NSF over de omvang hiervan.
- Ik verzoek u mij uiterlijk eind 2022 een plan voor het programma MOOI te sturen, dat is afgestemd met NOC*NSF. Het voorstel voor de living labs is hierin opgenomen, als apart onderdeel. Bij het voorstel wordt een begroting en liquiditeitsprognose opgenomen waarbij het hierboven aangegeven indicatieve uitgaven- en verplichtingenplafond als maximum geldt.

Ik streef ernaar uw (indien nodig aangepast) voorstel begin 2023 vast te stellen. Uw contactpersoon is Eli van der Heide, van de Directie Sport. Ik verzoek u in de eerstvolgende (voortgangs)rapportage dit programma zowel inhoudelijk als financieel op te nemen. Ik zal het uitgaven- en het verplichtingenplafond verhogen. U ontvangt hierover een aanvullend schrijven op mijn brief d.d. 10 december 2021, kenmerk 3277080-1019071-BPZ, inzake de Goedkeuring programma's en begroting 2022. Tevens zijn de werkafspraken planning & control VWS, NWO en ZonMw van toepassing.

Hoogachtend,

de directeur-generaal Volksgezondheid,

Marjolijn Sonnemaa

Bijlage 5 Aanbiedingsbrief

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Aan de Directeur-Generaal Volksgezondheid
Mevrouw drs. M. Sonnema
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
Fax 070 349 51 00
www.zonmw.nl
info@zonmw.nl

Dossiernummer

10591512210001

Ons kenmerk

2022/23945/ZONMW

Datum

9 januari 2023

Onderwerp

programmavoorstel MOOI in Beweging 2023

Contactpersoon

Mark Raijmakers
Telefoon 070 349 53 28
raijmakers@zonmw.nl

Geachte mevrouw Sonnema,

Hartelijk dank voor uw brief d.d. 14 oktober 2022 met kenmerk 3435484-1035105-S waarin u aan ZonMw vraagt om een programmavoorstel te schrijven voor de doorontwikkeling van een aanpak voor missiegedreven onderzoek en innovatie in sport en bewegen.

In bijgevoegd programmavoorstel MOOI in Beweging 2023 is deze opdracht vormgegeven, in het voorstel vindt u eveneens een aanpak voor het vervolg van living labs dat in samenwerking met Sportinnovator is opgezet.

De praktijkvraag doorvertalen naar onderzoek en innovatie in sport en bewegen. Dat is waar dit programma aan gaat bijdragen. Met oog op impact voor de praktijk. Dat doen we in opdracht van het Ministerie van VWS en NOC*NSF samen. In nauwe samenwerking met het veld van sport en bewegen, waarin wetenschap, bedrijfsleven, sport en overheden bijdragen aan de programmaontwikkeling en uitvoering. We laten ons daarbij leiden door maatschappelijke uitdagingen voor sport en bewegen (die in 2022 zijn vastgesteld). Deze uitdagingen, of wicked problems, vormen het inhoudelijke kader voor de programmering van onderzoek en innovatie. Ten behoeve van deze uitdagingen ondersteunen we lerende gemeenschappen (wicked problem communities) waarin praktijk, beleid, onderzoek, onderwijs, bedrijfsleven en gebruikers/sport samen werken, onderzoeken, leren en innoveren.

De overlap van de wicked problems met de onderdelen van het Hoofdlijnenakkoord Sportakkoord II is groot. Hierdoor kunnen inzichten, die we gaan verkrijgen door onderzoek en innovatie, beleid en praktijk helpen met verbeteren en vernieuwen. Met dit programma investeren we in bestaande en nieuwe kennis, en in de wijze waarop kennis wordt gebruikt in de sport en bewegen sector. Door concreet onderzoek te financieren, en kennisbenutting en innovatie te stimuleren. En door het versterken en doorontwikkelen van (bestaande) lokale, regionale en landelijke kennisinfrastructuur; hierdoor kan een lerende gemeenschap in multi-stakeholderverband (samen)werken en innoveren.

MOOI in beweging is voor de sector sport en bewegen en voor ZonMw een andere, innovatieve wijze om onderzoek en innovatie in te zetten. De vraagstukken die we gaan adresseren zijn relevant om oplossingen op systeemniveau in zicht te krijgen. In deze lerende aanpak zullen we jaarlijks met de opdrachtgevers overleggen. De programmabegroting geeft op hoofdlijnen aan waar de middelen aan worden besteed, de liquiditeitsbegroting van het programma is het financiële kader voor het bestedingsplan. ZonMw stelt het bestedingsplan jaarlijks bij en overlegt dit met VWS en NOC*NSF.

Het voorbereidende programma 2021-2022 van MOOI in Beweging heeft ons in staat gesteld met stakeholders uit het veld van sport en bewegen een methodiek te ontwikkelen om complexe maatschappelijke problematiek in de sport met onderzoek en innovatie aan te gaan pakken. In de komende jaren krijgt dit concrete uitwerking en zal de praktijk in de sport hierdoor verschil moeten gaan merken: met bruikbare kennis die waarde toevoegt om gezamenlijk oplossingen te vinden.

Met vriendelijke groet,

prof. dr. Arfan Ikram
Voorzitter

dr. Véronique Timmerhuis
Algemeen directeur/secretaris

Bijlage(n)

1. programmavoorstel MOOI in Beweging 2023
2. programmabegroting MOOI in beweging 2023-2026

Kopie

VWS, Directie Sport, E. van der Heide

Bijlage 6 Goedkeuringsbrief

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

ZonMw
T.a.v. het bestuur
2509 AE DEN HAAG

Directie Sport
VWS

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
E. van der Heide
Coördinerend
Beleidsmedewerker

T 070 340 79 11
M +31(0)6-55488009
e.vd.heide@minvws.nl

Datum **28 FEB. 2023**
Betreft Missiegedreven ontwikkeling onderzoek en innovatie
sport en bewegen

Kenmerk
3517993-1042388-S
Uw brief
2022/23945/ZONMW

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

Geacht bestuur,

Op 14 oktober 2022 heeft u een verzoek gekregen een voorstel te sturen voor de ontwikkeling van een programmavoorstel voor de doorontwikkeling van het programma missiegedreven ontwikkeling van onderzoek en innovatie ('MOOI') voor de jaren 2023-2026. Daarbij is u gevraagd in het programma in samenspraak met Sportinnovator een voorstel op te nemen voor het verder ontwikkelen van de 'living labs'. Op 13 januari 2023 hebben wij uw voorstel ontvangen.

In het programmavoorstel voor MOOI in Beweging zijn de doelstellingen, activiteiten, governance en financieel kader uitgewerkt, waarbij living labs zijn geïntegreerd in de aanpak. Het programmavoorstel sluit daarmee aan bij de brief van 14 oktober 2022.

Als opdrachtgever zijn we graag nauw betrokken bij de verdere ontwikkeling en uitvoering van het programma. Het belang van deze betrokkenheid is gegroeid vanwege de toegenomen relevantie van het programma voor vernieuwing in de sport. Het programma sluit nauw aan bij beleidsprioriteiten zoals in 'Hoofdlijnen sportakkoord II' uitgewerkt en initiatieven zoals de beweegalliantie en de leefstijlcoalitie. Graag bekijken we samen met ZonMw om tijdens de looptijd van het programma beleidspartijen duurzaam te betrekken en daarbij kansen voor beleidsvernieuwing te inventariseren.

Verder vragen we aandacht voor de ontwikkeling van een strategie per 'wicked problem' om verbinding te leggen tussen de ambities in de strategische plannen en de beschikbare (financiële) ruimte. Dat vraagt om het actief betrekken van mogelijke alternatieve financiers in samenspraak met de ontwikkelaars van de strategische plannen.

Zoals in de brief van 28 januari 2021 aangegeven is vanuit het ministerie van VWS structureel € 3 miljoen per jaar voor de uitvoering van 'MOOI' beschikbaar.

Conform uw liquiditeitsprognose wordt deze in 2024, 2025, 2026 en 2027 ter beschikking gesteld. Dat betekent dat de financiële looptijd van het programma doorloopt tot in het jaar 2027. De benodigde middelen voor 2023 zijn al beschikbaar bij ZonMw.

Daarnaast zijn er middelen beschikbaar voor onderzoek naar en de aanpak van de preventie van Volksziekten. In de periode 2023 t/m 2025 per jaar is hiervoor € 500.000,- beschikbaar gericht op het inrichten van living labs.

Directie Sport
VWS

Kenmerk
3517993-1042388-S

Voor de uitvoering van het programma is in totaal € 13.500.000 beschikbaar. De jaarlijkse verdeling van de middelen is als volgt (conform uw liquiditeitenprognose):

2023	€ 280.000
2024	€ 3.516.617
2025	€ 3.733.302
2026	€ 4.043.814
2027	€ 1.926.267

Ik verzoek u deze opdracht in uw eerstvolgende (voortgangs)rapportage op te nemen. Ik zal het meerjarige uitgaven- en verplichtingenplafond ZonMw verhogen naar aanleiding van deze opdracht. U ontvangt hierover een aanvullend schrijven op mijn brief van 12 december 2022, kenmerk 3425005-1034055-BPZ inzake de goedkeuring jaarplan en begroting 2023. Tevens zijn de werkafspraken planning & control VWS, NWO en ZonMw van toepassing.

Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,
namens deze,
de directeur-generaal Volksgezondheid,

Marjolijn Sonnema

ZonMw werkt met kennis aan
een goede gezondheid voor
iedereen

Laan van Nieuw Oost-Indië
334 2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl
www.zonmw.nl

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staat ZonMw voor.

ZonMw programmeert en financiert gezondheidsonderzoek en vernieuwing in zorg, gezondheid, welzijn en sport. Ook stimuleert ZonMw het gebruik van de ontwikkelde kennis en signaleert waar kennis nodig is.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma MOOI in Beweging 2023-2026 kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail sportenbewegen@zonmw.nl of telefoon 070-349.54.82.

